

Hirsch Ballin

Voor beide moties van mevrouw Van Velzen geldt dat ik aanvaarding ervan ontraad. De motie over het bieden van een tijdelijke verblijfsvergunning, waardoor deze vreemdelingen op verlof kunnen, is contrair aan de opzet van het wetsvoorstel. Wij hebben te maken met mensen voor wie verlof in Nederland niet doelmatig is. Het lijkt mij dan ook niet de goede weg om dit bij wijze van experiment toch te doen. Met het wetsvoorstel zijn wij een andere richting ingeslagen.

Ik kom op de motie over het niet meetellen van de tijd die wordt doorgebracht na verlenging van tbs of als tbs-passant. Ik heb al enkele overwegingen gegeven waarom dat misschien toch niet de enig mogelijke benadering is. Wij moeten ons ook realiseren dat tbs als het ware een maatregel is met een duur op maat. Als blijkt dat de maat beperkt kan zijn, kan daaruit worden afgeleid dat er ook geen reden is om veel zwaarder mee te tellen dan bij een gevangenisstraf. Als verlenging echter nodig is, dan hebben wij toch te maken met iets ernstigers. Het is dan niet bij voorbaat onder alle omstandigheden onlogisch dat dit effect heeft op de glijdende schaal. Wat er ook van zij, deze motie raakt een materie waarover wij in het najaar zullen spreken. Ik ontraad dan ook aanvaarding ervan. Misschien heeft mevrouw Van Velzen de behoefte om dit punt weer op te brengen als in het najaar de notitie over de glijdende schaal de Kamer bereikt.

Mevrouw Azough heeft gevraagd naar de stand van zaken van het overleg met landen van herkomst. De tbs-kliniek Veldzicht voert gesprekken met relevante landen van herkomst. Het is praktisch dat deze situaties zijn gebundeld. Er wordt door de Dienst Terugkeer en Vertrek van ons ministerie per persoon een casemanager toegewezen, die zich inspant voor het vinden van een passende voorziening in het land van herkomst. Dat lijkt mij geheel adequaat ten opzichte van de doelstellingen van ons beleid en van dit wetsvoorstel.

Wij willen niet dat er onschuldige slachtoffers vallen in landen van herkomst. Daarom hebben wij voor deze benadering gekozen. Het enige alternatief voor illegalen zou zijn: hier longstay zonder verlof, voor altijd. Ik denk dat wij de goede middenweg hebben gevonden door te stellen dat beëindiging van tbs mogelijk is, maar dan moet er wel een passende voorziening zijn geregeld.

Ik heb in eerste aanleg al mijn oordeel over het amendement van de heer Teeven gegeven. Ik begrijp de doelstelling ervan, maar ik herhaal mijn verzekering dat wij daar via een beleidslijn van het Openbaar Ministerie maximaal aan tegemoet willen komen.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Aanstaande dinsdag zal over het wetsvoorstel worden gestemd.

De vergadering wordt van 16.55 uur tot 18.30 uur geschorst.

Voorzitter: Van Gent

Aan de orde is het **spoeeddebat** over **de gebeurtenissen omtrent de basisschool As Siddieq**.

De **voorzitter**: Zoals u weet, worden bij een spoeddebat altijd strikte spreektijden gehanteerd. Daar zal ik mij ook aan houden, omdat na dit spoeddebat nog een ander plenair debat zal plaatsvinden. Ik heet natuurlijk de staatssecretaris van harte welkom.

□

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Als je op de As Siddieq een bloem tekent, krijg je straf, want het steeltje lijkt te veel op het christelijke kruis. Een uitgestoken hand van een niet-moslim wordt niet beantwoord. Niet-islamitische personeelsleden moeten een hoofddoek op en ze moeten vertellen dat het christendom wordt afgeschaft. Er wordt elke dag gebeden voor de ondergang van het christendom. Joden zijn vertoornen en christenen dwalen. Andersdenkenden zijn ongelovigen en daar ga je niet mee om. Er zijn aparte eetruimten voor niet-moslims. Instrumentale muziek is verboden en afbeeldingen van mensen en dieren zijn niet toegestaan. Er wordt niet gesproken over Nederlandse feestdagen. De lerares die met kerst grachtenhuisjes met lichtjes in de klas zet, wordt ontslagen en "osewiesewose wiesewalla kristalla" zingen mag niet, omdat het woord "Allah" erin voorkomt. Dat zijn bevindingen van mensen die op de school hebben gewerkt. Die school is eigenlijk een fabriek die orthodoxe moslims produceert. Er is nu ook een vernietigend rapport van de onderwijsinspectie. Conclusies: locatie De Baarsjes I zwak, locatie De Baarsjes II zwak, locatie Zeeburg zwak en locatie Noord zwak. Beroerd onderwijs plus geen bijdrage aan actief burgerschap en sociale integratie. Dat zijn niet voor niets wettelijke vereisten. Nu blijkt ook nog eens dat er geen jaarverslag 2008 is ingeleverd.

Je zou verwachten dat de staatssecretaris deze school, waar seksepartheid heerst en waar leerlingen worden opgezet tegen Nederland, tegen joden en tegen christenen, onmiddellijk sluit. Maar wat doet het kabinet? De As Siddieq wordt gehonoreerd met de handhaving van liefst 95% van zijn toch al ruime budget. Kijk, dat moet je in Nederland blijikbaar doen om elk jaar meer dan 4 mln. op je girorekening geparkeerd te krijgen. De afdeling pappen en nathouden is het parlementaire jaar goed begonnen. Op 1 maart gaat de staatssecretaris misschien weer 5% korten en daarna misschien wel weer 5%. Slappe hap.

Ik heb een paar vragen. Bestuurslid El Shershaby van As Siddieq verklaarde in 2002: Ja, wij krijgen geld uit Saudi-Arabië en uit Koeweit, wat is daar mis mee? Volgens deze voormalige shoarmaverkoper uit De Pijp krijgt hij dus geld uit het buitenland. Kan de staatssecretaris uitsluiten dat de 5% gewoon wordt bijgepast door kapitaalcrachtige aanhangers van Allah uit het buitenland? Waarom mag As Siddieq maar liefst 95% houden van het geld dat de Nederlandse belastingbetaler naar deze haathut stuurt? Waarom worden echte maatregelen steeds maar weer uitgesteld? De hersenspoelingen gaan maar door en de geestelijke mishandelingen evenzeer.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat is een duidelijk verhaal. Ik las dat de Kamerleden Ayaan Hirsi Ali en Geert Wilders in 2003 al aandrongen op sluiting van deze school. Ik heb

Bosma

na die tijd geen enkel voorstel van u gezien om te kunnen optreden wanneer dit soort zaken op scholen gebeuren. Zelfs vandaag komt u niet met een voorstel. We kunnen nu alleen ingrijpen omdat er sinds 2006 een kerndoel over burgerschap en integratie in het onderwijs is, en we kunnen volgende week hopelijk optreden als ...

De **voorzitter**: Mijnheer Dibi, wat is uw vraag?

De heer **Bosma** (PVV): Het duurt te lang hè?

De **voorzitter**: Ja, dat vind ik ook. Daarom grijp ik ook in, mijnheer Bosma. Mijnheer Dibi, wat is uw vraag?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Wat is uw eigen oplossing om wel te kunnen optreden tegen dit soort scholen?

De heer **Bosma** (PVV): De heer Dibi heeft inderdaad gelijk als hij zegt dat er hopelijk harde wetgeving aankomt om scholen te kunnen sluiten. Mijn oplossing voor de As Siddiegschool is echter het korten op de subsidie, niet met 5% maar met 100%.

□

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Wij spreken over de As Siddiegschool, een islamitische basisschool in Amsterdam. Ik ben daar vandaag geweest. Ik kan zeggen dat er hard wordt gewerkt aan de kwaliteit van het onderwijs. In de klassen heerst een rustige en ordelijke sfeer. Daar zit het probleem niet. Wat de SP-fractie betreft zit het probleem in de integratie, of het gebrek daaraan. De school kent uitsluitend islamitische leerlingen. Mannen geven vrouwen geen hand. Meisjes en jongens zitten vanaf groep zes in gescheiden klassen. Een hoofddoek is verplicht. Deze regels zijn moeilijk te verenigen met de Nederlandse normen en waarden en leerplichtig onderwijs. Wat ons betreft zijn scholen gemengd en niet voor één exclusieve groep.

Het is goed dat de staatssecretaris ingrijpt en zegt dat het zo niet langer kan met deze school. Het is wel de vraag of zij zo bereikt wat zij wil bereiken. Door 5% op de subsidie te korten, maakt zij geen eind aan de praktijken die ik noemde. De school krijgt tot 1 maart de tijd om te verbeteren. Ik heb drie vragen. Heeft de staatssecretaris de mogelijkheid om de hele bekostiging stop te zetten? Wil de staatssecretaris werken aan de mogelijkheid om de school desgewenst te sluiten? Wil de staatssecretaris kijken naar de mogelijkheid om het bestuur onder curatele te stellen? Dan komt er een bewindvoerder en de inspectie moet die kunnen aanwijzen. Wil de staatssecretaris deze zaken meenemen in het wetsvoorstel over goed bestuur dat nu voorligt? Het gaat immers om de leerlingen. Zij verdienen het beste onderwijs.

Hoe zit het eigenlijk met andere orthodoxe scholen die niet voldoen aan de eisen van de wet inzake actief burgerschap en sociale integratie? Wil de staatssecretaris dat eens voor ons op een rij zetten? Als deze school in maart aan de eisen van de staatssecretaris voldoet, is er niets verandert aan de praktijken die ik noemde. De klassen blijven gescheiden, de hoofddoek blijft verplicht en mannen schudden vrouwen niet de hand. Bovendien blijft het een school voor één groep leerlingen. Van integratie is dus geen sprake terwijl de school wel door de overheid wordt betaald. Het gaat dus niet om de privésfeer, maar om verplicht onderwijs. Wij moeten de

kernvraag stellen of het wenselijk is dat dit soort scholen met belastinggeld wordt betaald. Hetzelfde geldt voor de orthodox-christelijke scholen waar meisjes geen broek mogen dragen of waar homoleraren op non-actief worden gesteld. Graag krijg ik hierop een reactie van de staatssecretaris.

Ik vind deze praktijken volstrekt uit de tijd. Het stamt uit de vorige eeuw. De tijd van verzuiling is echter voorbij. Daarom doe ik de volgende voorstellen. Stel een acceptatieplicht in voor alle scholen. Leerlingen mogen niet meer geweigerd worden op grond van hun afkomst of religie. Zorg dat iedere school meewerkt aan integratie door te streven naar gemengde scholen. Maak een eind aan segregatie en aan zwarte en witte scholen. Stel een moratorium in voor orthodoxe scholen die per definitie voor één groep leerlingen bestemd zijn. Feitelijk betekent dit dat er een eind wordt gemaakt aan islamitische en orthodox-christelijke scholen. Als dat niet gebeurt, blijft het dweilen met de kraan open. Dan hebben wij scholen met één groep leerlingen die afgesloten is van de rest van de samenleving. Dan zitten wij met scholen die homoleraren weigeren of meisjes en jongens gescheiden houden. Dat past niet in de wet en het past zeker niet in het onderwijs van de eenentwintigste eeuw.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Wanneer komt de heer Jasper van Dijk met een initiatiefwetsvoorstel om de Grondwet te wijzigen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Zo gauw mogelijk. Dit is een terechte vraag. Wij hebben dit pleidooi al vaker gehouden. De regering is bezig met een wetsvoorstel over goed bestuur. Daar staan wat verbeteringen in, maar het maakt geen eind aan het kernprobleem waarover ik het heb. Er is een groep scholen, nog geen 5% schat ik, die zich bewust isoleert van de Nederlandse samenleving. De As Siddiegschool valt daaronder, maar ook bepaalde orthodox-christelijke scholen. Ik vind dat zeer ongewenst. Ik mag hopen dat de heer Van Dijk dit ook vindt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij is dit geen antwoord op mijn vraag. Wanneer komt u met een concreet initiatiefwetsvoorstel om artikel 23 van de Grondwet te schrappen? Dat is namelijk wat u voorstelt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Die vraag heb ik al beantwoord: zo gauw mogelijk.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Er wordt een groep scholen van mensen die ook in het onderwijs voor een eigen identiteit kiezen, over een kam geschoren alsof ze allemaal aan het radicaliseren zijn. Ik heb een simpele vraag. Stel nu dat een meisje op school geen broek mag dragen. Wat betekent dat nu precies voor haar ontwikkeling als burger? Ik ken een heleboel vrouwen die op zo'n school hebben gezeten. Ik heb zelf op een gereformeerde school gezeten.

De **voorzitter**: U mocht wel een broek dragen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wat de SP betreft, betekent het dat de school niet voldoet aan de normen en waarden die wij hebben afgesproken. Ik heb het voorbeeld gegeven van de islamitische scholen, maar ik vind het ook echt niet van deze tijd dat een school die

Jasper van Dijk

met belastinggeld wordt betaald, kan verplichten dat een meisje geen broek draagt of tv kijkt. Ik vind dat de overheid dat niet moet bekostigen, zeker niet als wij ook nog eens constateren dat het grote problemen oplevert met de integratie.

De **voorzitter**: De heer Anker, de laatste keer op dit punt.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik stel gewoon vast dat de heer Jasper van Dijk niet voor de vrijheid van onderwijs is; sterker nog, dat de overheid moet voorschrijven hoe mensen hun eigen privékeuzes maken.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik stel het vast.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik wil er wel op reageren ...

De **voorzitter**: Kort graag.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wij hebben sinds 2006 de Wet burgerschap en sociale integratie. Daarin staat onder andere dat kinderen op basisscholen kennis moeten maken met kinderen van andere geloven, van andere richtingen et cetera. Dat gebeurt niet op die orthodox-christelijke scholen. Dat zijn scholen met één soort leerlingen. Dat weet u; daar hecht u waarde aan. Ik vind dat achterhaald. Ik wil dat wij nu, in 2009, de keuze maken om de scholen voor alle leerlingen open te stellen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Mevrouw de voorzitter. Dat is dus een grote inbreuk op de vrijheid van onderwijs zoals wij die kennen. Daarom is de vraag van de andere collega Van Dijk terecht: wanneer komt een voorstel tot grondwetswijziging in de Kamer? Maar los daarvan, waar blijkt nu dat die orthodox-christelijke school waar u het over hebt en waar ik mij aan verbonden weet, waar ik zelf mijn carrière heb gehad en waardoor ik toch niet echt als een mislukking, als een krakebeen door het leven hoeft te gaan ...

De **voorzitter**: U kijkt mij nu wel heel indringend aan, mijnheer Van der Vlies. Maar ik ga hier geen antwoord op geven. Ik stel voor dat u nu een vraag stelt aan de heer Jasper van Dijk.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Maar ik heb vanmiddag nog begrepen dat ik mij via u tot de heer Van Dijk moet wenden. Dus dat doe ik, braaf als ik ben.

De **voorzitter**: Daar hebt u zeker een punt, mijnheer Van der Vlies.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Los daarvan, want het leidt alleen maar af. Waar, uit welk inspectierapport, blijkt nu eigenlijk precies dat de doelen die wij hier stellen aan het onderwijs daar niet worden bereikt? Waar blijkt dat de afgestudeerde leerlingen van die scholen mislukken in de samenleving? U geeft geen schijn van een begin van een bewijs en ik neem u dat kwalijk. Als u de bewijslast daarvan niet levert, staat u maar een beetje te roepen zonder enig mandaat.

De **voorzitter**: "Voorzitter" wilde u nog zeggen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Heel goed, mevrouw de voorzitter.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Ik geef u twee voorbeelden van situaties die op dit moment, vandaag de dag mogelijk zijn en die ik buitengewoon onwenselijk vind.

Het eerste voorbeeld is een reformatorische school die het recht heeft om een meisje de toegang te weigeren en die dat feitelijk ook heeft gedaan, omdat zij een broek draagt of omdat zij televisie kijkt thuis. Ik vind dat niet van deze tijd. Wij verschillen daarover van mening, maar ik vind het buitengewoon ongewenst als het gaat om publiek bekostigde scholen. Daar moeten wij van af; vandaar dat ik pleit voor een acceptatieplicht.

Het tweede voorbeeld is een islamitische school die het schudden van handen verbiedt, die het dragen van een hoofddoek verplicht en die jongens en meisjes in de klassen gescheiden houdt. Dat is de praktijk van vandaag, mijnheer Van der Vlies. U moet uzelf ook de vraag stellen of u dat soort onderwijs wilt hebben.

De **voorzitter**: De heer Van der Vlies, de laatste keer op dit punt.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik zou hopen dat de heer Van Dijk, op mijn vragen ingaat.

U noemt nu twee casussen, die ik uiteraard ook ken. Over de eerste casus vraag ik u alleen maar eventjes heel vriendelijk: ga eens even na hoe dat uiteindelijk is afgelopen, want daar hebt u blijkbaar geen kennis van. Maar goed, dat nog daargelaten. Ik vroeg heel concreet: waar blijkt uit een inspectierapport dat die scholen niet voldoen aan de norm die wij hier hebben gesteld voor het halen van de kerndoelen? En waar blijkt dat het isolement dat u zo benoemt en dat ik niet onderken en erken tot mislukkingen heeft geleid in het afleveren aan de samenleving van leerlingen? Daar hebt u geen begin van een bewijs voor. Het verwijt is wel in de Kamer geslingerd, maar het is onterecht.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Vlies, uw vragen zijn helder.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Er is volgens mij een enorm probleem met de integratie in Nederland. Er is een grote discussie aan de gang hoe wij daarmee om moeten gaan. Als wij vaststellen dat door ons onderwijsstelsel, artikel 23, het mogelijk wordt dat er islamitische scholen worden opgericht die een bepaalde groep leerlingen, vaak in een onderklasse gezeten, isoleert van de samenleving, waardoor zij geen kennis nemen van de Nederlandse normen en waarden, maar daarvan zelfs bewust worden afgesloten, met bepaalde regels die ik niet accepteer, die ik niet voor mijn rekening wil nemen, heb ik daarvoor geen inspectierapporten nodig, dan wil ik daarvoor nu maatregelen nemen.

De heer **Bosma** (PVV): Maar waarom zou de maatregel moeten zijn dat ons mooie historische artikel 23 wordt afgeschaft? Waarom zegt de SP niet gewoon: het probleem zit bij de islamitische scholen, wij verbieden alle islamitische scholen?

Jasper van Dijk

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat is weer het selectief winkelen van de PVV. De PVV heeft maar een agenda-punt, en dat is het islam-bashen, excusez le mot. Dat gaat u niet lukken, tenzij u de complete Nederlandse Grondwet wilt gaan verbouwen. Als u dat wilt, dan horen wij dat graag. Ik wil consequent zijn en stel vast dat er zowel aan christelijke als aan joodse en islamitische kant scholen zijn die zich isoleren van Nederland. Daarvan wil de SP af.

De **voorzitter**: De heer Bosma, voor de laatste keer op dit punt.

De heer **Bosma** (PVV): Ik stel vast dat de SP maar één agendapunt heeft. Dat is het altijd verdedigen, faciliteren en als het even kan financieren van de islam.

De **voorzitter**: Dat lijkt mij eigenlijk geen vraag, maar meer een constatering.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ja, maar het is een buitengewoon foute en verkeerde conclusie uit mijn betoog waarvan ik volledig afstand neem.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Even voor mijzelf, om alles scherp te krijgen. Stelt de SP-fractie nu voor om artikel 23 in zijn geheel af te schaffen? Ik heb de heer Marijnissen al weer een tijd geleden bij Pauw en Witteman gezien. Daar zei hij dat niet te willen. Is er sindsdien wat veranderd binnen de SP? Wat is er veranderd, dat de heer Jasper van Dijk nu artikel 23 wil afschaffen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): De heer Dibi heeft niet goed gekeken naar Jan Marijnissen bij Pauw en Witteman en hij heeft hier niet goed geluisterd naar mij. Ik heb voorgesteld om een acceptatieplicht in te voeren en tot doelstelling te maken dat scholen worden gemengd. Verder heb ik voorgesteld om een moratorium in te voeren op orthodoxe scholen. Dat zijn slechts 5% van de scholen. Ik hoop op uw medewerking.

De **voorzitter**: Ik geef voor de laatste keer het woord aan de heer Dibi.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik snap het niet. Ik heb de acceptatieplicht vanochtend al aangekondigd. Daarvoor heb ik ook de steun van de SP gekregen. Ik ga daarvoor een nieuw initiatiefwetsvoorstel indienen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wij samen toch, dacht ik?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ja, natuurlijk.

De **voorzitter**: Niet door elkaar heen gaan praten. De heer Dibi stelt nu een concrete vraag.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De concrete vraag is wat de heer Jasper van Dijk precies bedoelt met de segregatie-doelstelling. Verder wil ik graag weten op welke wijze hij het moratorium wil gaan vormgeven.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Wij hebben dat al maanden geleden vastgelegd in onze integratienota. Die kunt u vinden op onze website. Ik wil dat elke school in Nederland open staat voor alle soorten leerlingen, dus niet voor selectief één groep. Ik stel vast dat er een klein

percentage scholen in Nederland is dat exclusief één groep bedient. Daarvan moeten wij af. Elke school moet gemengd zijn.

□

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. De vrijheid van onderwijs is in het geding, juist omdat slechte scholen zich erop beroepen. As Siddieq heeft zich afgekeerd van de Nederlandse samenleving. Al vanaf 1997 nota bene ligt deze school onder vuur. Mijn conclusie is dat sindsdien twee generaties – bijna 2000 kinderen, heb ik even in de gauwigheid uitgerekend – zijn geïndoctrineerd met antiwesterse opvattingen. Homohaat en andere omgang met vrouwen, dat zijn niet de minste. Kan de staatssecretaris mij uitleggen hoe wij 1,5 mld. kunnen uitgeven aan inburgeringscursussen, om dan dit soort scholen de integratie te laten tegenwerken, gesubsidieerd met belastinggeld? Hoe kan verder een wethouder in Amsterdam het vertrouwen in het bestuur opzeggen, terwijl de staatssecretaris als ministrafje de bekostiging met 5% inperkt? Waar komt trouwens die 5% vandaan? Ik heb het niet in de wet kunnen vinden. En dan nog maar eens een verbetertraject met een half jaar, en als dat niet lukt weer met dat kaasschaafje 5% eraf. Zo las ik het in de brief vandaag.

De VVD vindt dat deze school allang dicht had moeten. Weet de staatssecretaris iets te vertellen over de betrokkenheid van deze school bij bijvoorbeeld radicaalislamitische organisaties? Uit het laatste AIVD-rapport blijkt namelijk dat een vijfde van de islamitische scholen geld krijgt van Al Waqf al-Islami, als ik het goed uitspreek. Dat is, zeg ik tegen de staatssecretaris, vast niet om nieuwe plantjes in de vensterbank van te kopen.

Uit de brief die wij vandaag hebben gekregen, blijkt dat van de 46 islamitische scholen een derde hun geld verkeerd besteedt. Het ministerie moet maar liefst 4 mln. terugvorderen. Wanbeleid dus. De hamvraag is nu: hoe druk maakt de staatssecretaris zich over deze bijna duizend leerlingen? Of maakt zij zich pas druk als zij zich allemaal aanmelden voor een solozeltocht? Wat is er nodig om ervoor te zorgen dat deze staatssecretaris aan de gang gaat? Zijn er wettelijke belemmeringen om in te grijpen en de school te sluiten? Is zij met de VVD van mening dat artikel 23 nooit, maar dan ook nooit een dekmantel mag zijn voor discriminatie en het aan de laars lappen van onze Nederlandse normen en waarden? Ziet zij een knelpunt in artikel 23? Zo ja, zouden wij dan niet moeten onderzoeken of artikel 23 niet zo te amenderen is dat de staatssecretaris kan ingrijpen en scholen kan sluiten als de kwaliteit en de rechtsorde, met name het tegenwerken van integratie, in het geding zijn?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): U zegt dat de staatssecretaris eigenlijk niet genoeg ingrijpt, maar het is wel de eerste staatssecretaris die überhaupt ingrijpt. Hiervoor had zij helemaal geen titel om in deze kwestie in te grijpen. Uw fractie zat in een vorig kabinet en leverde zelfs een staatssecretaris. U hebt die islamitische scholen niet aangepakt, maar nu zegt u wel: staatssecretaris, u doet er niets aan. Ik vind dan ook dat het u zou passen om te zeggen: staatssecretaris, u gaat nu in ieder geval wel ingrijpen. U hebt dat namelijk niet gedaan.

Dezentjé Hamming-Bluemink

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): U hebt helemaal gelijk, maar ik vind het korten van de subsidie met 5%, na een aantal jaren "foei, foei, foei" te hebben gezegd, geen maatregel die hout snijdt. Ik wil echt een stapje verder gaan. Volgens mij is de maat nu echt vol, bij As Siddieq zeker, en moet er echt wat gebeuren. Ik geef de staatssecretaris een voorzet om dat ook krachtig aan te pakken.

Er zijn nog een aantal dingen niet geregeld. Wanneer regelt de staatssecretaris bijvoorbeeld dat wanpresterende besturen geen nieuwe school meer mogen oprichten? Is zij bereid om radicalisering als criterium voor de inspecties toe te voegen aan het toezichtskader. De inspectie of de AIVD moeten dit toch in beeld hebben, lijkt mij.

Ik sluit af met de volgende vraag. Wat is ervoor nodig om deze staatssecretaris deze school te laten sluiten?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Is de VVD voorstander van islamitische scholen?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wij zijn voorstander van het bestaan van bijzondere scholen. Daar heeft artikel 23 betrekking op. Daar willen wij helemaal niet aan tornen. Wij zijn echter tegen scholen die integratie belemmeren.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik stel vast dat de VVD voorstander is van het bestaan van islamitische scholen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Wij zijn voorstander van bijzondere scholen – dat kunnen gereformeerde scholen zijn en dat kunnen islamitische scholen zijn – mits zij zich houden aan onze rechtsorde en zij niet indruisen tegen mensenrechten en alle andere dingen die ik net heb genoemd. Dat laatste vinden wij onacceptabel en dat is tegen al onze normen en waarden. Dat staat voor mij bovenaan.

□

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Voorzitter. De vrijheid van onderwijs is een groot goed, maar die vrijheid is niet onbeperkt of onbegrensd. De overheid mag grenzen stellen in de vorm van eisen aan de kwaliteit van het onderwijs dat op scholen gegeven wordt en de inspectie ziet daarop toe. Het gaat echter niet alleen om eisen aan de kwaliteit van basisvaardigheden, zoals rekenen en taal. Het gaat er ook om dat wij willen dat onze kinderen actieve burgers worden, die meedoen aan de maatschappij, die de kernwaarden van onze samenleving onderschrijven en er ook actief iets aan willen doen om die kernwaarden in stand te houden. Daarom hebben in 2005 de Kamerleden Hamer, Kraneveldt en Dijsselbloem een wetsvoorstel ingediend om die opdracht van sociale integratie en actief burgerschap bij het onderwijs neer te leggen. Wij vonden het belangrijk dat ook het onderwijs bijdraagt aan de vorming van kinderen tot goede burgers. Dat wetsvoorstel is vrij breed in deze Kamer aangenomen en zelfs als hamerstuk in de Eerste Kamer. Ik denk dan ook dat die opvatting breed gedeeld wordt. Zonder dat wetsvoorstel had de staatssecretaris op dit punt helemaal niets kunnen doen. Wij zijn dan ook, als initiatiefnemers van die wet, zeer blij dat op grond van die wet nu eindelijk een school wordt aangepakt die er op dat punt niet

zoeer een potje van maakt, maar zelfs heel erg slecht bezig is.

De onderwijsinspectie heeft herhaaldelijk geconstateerd dat er bij de Amsterdamse school As Siddieq veel mis is met het onderwijs dat wordt geboden, niet alleen op het gebied van integratie en burgerschap, maar ook op het gebied van onbevoegde leraren, weinig individuele aandacht voor kinderen en leraren die bang zijn om kritiek te geven. Er is dus veel meer aan de hand. Onze staatssecretaris is geen knip voor de neus waard als zij dit allemaal over haar kant laat gaan. Dat doet zij ook niet. In Nederland gelden wetten en bekostigingsvoorwaarden. Wij vinden het dan ook terecht dat de staatssecretaris ingrijpt en dat zij maatregelen neemt. Ik kan de staatssecretaris niet in het hart kijken. Ik ken haar echter als iemand die deze school misschien wil sluiten omdat het daar al jarenlang slecht gaat. Daar had zij tot nu toe echter de instrumenten niet voor. Ook haar bewegingsvrijheid blijft beperkt. Daarom is het ook zo belangrijk dat het wetsvoorstel over goed bestuur, waarover wij volgende week spreken, door de Kamer wordt aangenomen. Dan kan de staatssecretaris, als As Siddieq slecht blijft presteren, wel ingrijpen en misschien de gehele bekostiging onder de school vandaan trekken.

Wij hopen natuurlijk dat de maatregelen die de staatssecretaris voorstelt, standhouden voor de rechter als die aangevochten worden. Ik neem echter aan dat deze maatregelen genomen zijn in goed overleg met de inspectie en dat de staatssecretaris goed heeft nagedacht over de juridische kant van dit verhaal. Wij zien het wel als er onverhoopt een probleem opduikt. Wij vinden het in ieder geval prima dat de staatssecretaris met haar beperkte middelen toch daadkracht toont en bekostigingsmaatregelen neemt. Zij zegt: zo gaat het niet langer.

De **voorzitter**: Zoals u ziet, mevrouw Kraneveldt, zijn er wat vragen voor u. Ik geef als eerste het woord aan mevrouw Dezentjé.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Vraag een. Ik hoor de PVV-woordvoerder zo-even zeggen: trek de bekostiging in en wij zijn klaar. Zoiets staat ook in het wetsvoorstel over goed bestuur. Is mevrouw Kraneveldt niet bang dat dit tot gevolg heeft dat Arabische landen de geldkraan openen om de zaak bij te spijkeren? Ik ben dat namelijk wel.

Vraag twee.

De **voorzitter**: Wilt u vraag twee bondiger formuleren dan vraag een?

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ja. De wet over goed bestuur is een lagere wet. Waarom niet artikel 23 van de Grondwet zodanig amenderen dat het mogelijk wordt om scholen te sluiten die wanpresteren?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Ik ben het absoluut met mevrouw Dezentjé eens dat het zeer onwenselijk is dat buitenlandse mogendheden of organisaties het Nederlands onderwijs financieren. Dat is immers onnodig en onwenselijk. Ik denk ook dat de staatssecretaris die mening deelt. Waar dat toch gebeurt, moeten wij ingrijpen. Wij moeten dit absoluut niet tolereren.

Kraneveldt-van der Veen

Dan de tweede vraag. Ik weet niet of het nodig is om artikel 23 te wijzigen. Wij kunnen over een of twee weken immers het wetsvoorstel over governance aannemen. Dan kunnen wij de scholen aanpakken. Aanpassing van artikel 23 is een zaak die heel lang gaat duren. Ik heb in mijn zes jaar als Kamerlid geleerd dat zaken die te maken hebben met artikel 23 beter aangepakt kunnen worden in lagere wetgeving en met overzichtelijke stappen dan door te mikken op wijziging van de Grondwet. Dergelijke wijzigingen duren jaren en stuiten bovendien op heel veel weerstand. Daardoor lukt het vaak niet. Ik kies de praktische weg. Het wetsvoorstel waarover wij volgende week komen te spreken is daarbij een heel goed instrument.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Dat wetsvoorstel is inderdaad een stap in de goede richting. Het punt blijft dat scholen artikel 23 en de vrijheid van onderwijs als dekmantel gebruiken voor van alles en nog wat. Dat wil ik voorkomen.

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Daarmee ben ik het eens. De vrijheid van onderwijs is niet begrensd en is niet beperkt. Wel moet iedereen zich aan de wet houden en aan de eisen die daarbij gesteld worden. Als dat niet genoeg is, zien wij wel welke voorstellen er straks op tafel liggen, bijvoorbeeld die van de SP over de Grondwet. Ik wacht dat af. De Grondwet is voor mij niet heilig in de zin dat die nooit gewijzigd mag worden. Ik kan echter alleen reageren op concrete voorstellen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik doe het niet vaak, maar ik begin mijn verhaal met een compliment aan het adres van de PvdA-fractie. Als die in 2005 geen initiatiefwetsvoorstel over sociale integratie en burgerschap had ingediend, had de overheid nu niet kunnen ingrijpen. Iedereen die vandaag stoer roept dat de school gesloten moet worden, moet dus ook vooral de PvdA-fractie een schouderklopje geven.

Stel nu dat de As Siddieq bovengemiddeld scoort bij de Cito-toetsen en niet goed scoort op sociale integratie en burgerschap. Dan kan die niet gesloten worden, ook niet met de wet in de hand die wij volgende week bespreken. Wat moeten wij dan doen? Stel dat er orthodoxe scholen zijn die heel hoog schoren bij de Cito-toetsen en heel erg laag op sociale integratie? Hoe ziet mevrouw Kraneveldt dat?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Bedankt voor het compliment. Ik weet dat in de politiek een compliment vaak gevolgd wordt door een lastige vraag. Dat valt mee in dit geval. De heer Dibi stelt een terechte vraag. Alle criteria waarop de onderwijsinspectie toetst, hebben een bepaald gewicht. Wij stellen hier samen het toetsingskader van de inspectie vast. Als wij met elkaar vaststellen dat scholen in stand worden gehouden alleen omdat de score van de Cito-toets goed is terwijl het wat betreft burgerschap helemaal de verkeerde kant opgaat, zullen wij in de afweging die wij hier uiteindelijk maken andere keuzes moeten maken. Als dat het geval is en wij echt op grote schaal wantoestanden zouden krijgen, moeten wij volgens mij daar ingrijpen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik vind het ook goed dat die wet het mogelijk maakt om nu deze sanctie op te

leggen. Ik heb echter een andere vraag, die ik ook al aan de regering heb gesteld. Ook als de school gaat voldoen aan de eisen van de staatssecretaris, blijft het praktisch dat jongens en meisjes worden gescheiden, hoofddoekjes verplicht zijn en mannen en vrouwen elkaar de hand niet mogen schudden. Is dat aanvaardbaar voor de PvdA, dat er zo'n school bestaat die met belastinggeld wordt betaald?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Als er dingen mogelijk zijn binnen de grondwettelijke vrijheden die wij hier hebben en dat zijn dingen die ik ook onwenselijk vind, moeten wij kijken of wij daar wat aan kunnen veranderen. Ik ben ook geen voorstander van scholen waarin alles gescheiden is en waar heel veel mensen gedwongen dingen moeten doen die zij eigenlijk liever niet willen. Die zorgen deel ik met u. Als wij dat willen veranderen, moeten wij wetgeving veranderen. Laten wij met elkaar kijken wat daar aan te doen is. Ik vind wel dat het ver gaat – daar moet je heel erg mee oppassen – om als overheid in wetgeving vast te leggen wat juiste kleding is in een school en wat niet. Gaan wij het dan straks ook over petjes hebben of over mobieltjes? Scholen hebben zelf ook nog zoiets als gezond verstand om daar op een goede manier mee om te gaan. Als het iets is wat ik heel bizar vind of wat heel erg tegen onze rechtsstaat indruist, moeten wij daar samen tegenin gaan. Ik denk dat u er wel mee moet oppassen om al die zaken zo veel mogelijk in wetgeving te regelen. Er is ook echt nog zoiets als de vrijheid van scholen zelf om daar op een normale manier mee om te gaan.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik hoor aan de ene kant dat u mijn zorg wel deelt, maar aan de andere kant zegt u dat wij moeten oppassen dat wij niet te veel gaan regelen. Ik heb dus nu een heel concreet geval, namelijk de school waar wij nu over spreken waar de praktijk eigenlijk tamelijk achterhaald is. Is dat voor u aanvaardbaar en, zo nee, zullen wij dan samen eens heel goed gaan kijken hoe wij die kunnen veranderen?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Ik vind de praktijk onwenselijk. Het is niet mijn idee van een goede school. Ik zou mijn kind er niet naartoe sturen. Wij hebben echter nu de grondwettelijke vrijheid van onderwijs en daar valt inrichting ook onder. Scholen maken hun eigen keuzes. Als die verder binnen de waarden van onze rechtsstaat passen, heb er niet zo veel behoefte aan om dat allemaal wettelijk te regelen. Als je dat wilt, moet je maar eens proberen om die zaken zodanig te omschrijven dat je het een beetje eerlijk houdt. Wat u acceptabel vindt of ik, vindt een ander misschien wel niet of omgekeerd. Het is heel moeilijk om dat uiteindelijk te doen. Ik vind dus dat je ermee moet oppassen.

De heer **Bosma** (PVV): De As Siddieqschool krijgt heel veel geld: 4,5 mln. per jaar voor 811 leerlingen. Ik vond een school in Breda die even groot is die 3 mln. krijgt, dus behoorlijk wat minder. En dan moet een school die toch elk jaar de Postcodeloterij wint 5% inleveren. Dat is toch nog niet eens symbolisch? Dat is toch geen echte maatregel?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Ik heb mij ook afgevraagd waar die 5% vandaan komt. Dat een

Kraneveldt-van der Veen

school in vergelijking met een andere school veel geld krijgt, heeft te maken met het aantal achterstandsleerlingen op de school. Daar krijgt die school waarschijnlijk meer geld voor. Als de school goede leerresultaten laten zien op het gebied van rekenen en taal, heeft die dat geld blijkbaar op een goede manier gebruikt. Dat staat even los van de reden dat de staatssecretaris in dit geval die 5% heeft opgeschort. Ik weet ook niet precies hoe dat percentage tot stand is gekomen, dus ik denk dat het goed is dat de staatssecretaris dat uitlegt. Misschien heeft het te maken met de manier waarop wij binnen de lumpsum hebben berekend wat het budget moet zijn om de doelstellingen rond integratie en burgerschap vorm te geven. Misschien heeft het daar mee te maken, maar ik weet het niet. Het lijkt mij een terechte vraag aan de staatssecretaris.

De heer **Bosma** (PVV): 5% op die 4,5 mln. die deze school elk jaar krijgt, denkt u dat dit enige indruk maakt op de menen met die baarden?

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Zij zeggen dat zij er lak aan hebben, maar ik denk dat het er wel degelijk inhakt. 5% lijkt misschien weinig, maar met 5% extra geld kan je heel veel leuke dingen doen. Dus ik denk dat zij het wel degelijk zullen voelen. Er is bovendien een dreiging dat het steeds meer wordt op een gegeven moment. De staatssecretaris hoeft niet tot 100% te gaan om het de school daadwerkelijk heel diep te laten voelen. Ik denk dat het een goede stok achter de deur is om ervoor te zorgen dat de school de afspraken nu wel nakomt.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Het is een vreugde om op de tweede dag van het nieuwe parlementaire jaar hier weer te mogen staan voor een spoeddebat. Ik heb een kleine weddenschap met mezelf verloren, maar het probleem waarover wij het hebben, is wel een serieuze kwestie. Wat dat betreft is het legitiem om er nu eens over te spreken.

De vrijheid van onderwijs is een groot goed. Dat zult u van ons begrijpen. U merkte het net ook wel aan onze interrupties. Het is vervelend als een school niet goed presteert en het is beroerd als een school ronduit slecht presteert. Daarom hebben wij de inspectie. De inspectie moet erop toezien dat er goed onderwijs wordt gegeven. Dat moet wel zorgvuldig gebeuren. Het gaat om een kwalitatieve analyse van het onderwijs zonder in de inhoud te treden die bij de identiteit van de school past. De hoofdtaak van de onderwijsinspectie is de kwaliteit van het onderwijs waarborgen. In het geval van basisschool As Siddieq is het belangrijk, inzicht te krijgen in welk toetsingskader de inspectie heeft gehanteerd. Het meten van programma's om actief burgerschap te bevorderen is immers niet in Cito-scores uit te drukken. Die zijn overigens redelijk goed. Welke criteria worden daarbij nu precies gebruikt? Vanzelfsprekend is toetsen op levensbeschouwelijke waarden in strijd met artikel 23. Het gaat bij basisschool As Siddieq klaarblijkelijk om harde, belangrijke Nederlandse waarden die je mag eisen van een school zonder onrecht te doen aan de vrijheid van onderwijs. Daarom hebben wij een aantal vragen. Dit is namelijk een belangrijke testcase. Welke harde voorwaarden zijn er in mei 2009 gesteld? Wat is de

basisschool toen in het vooruitzicht gesteld? Welke tussenevaluatiemomenten zijn er afgesproken? Blijkbaar heeft een tussenevaluatie geroept tot actie. Was er sprake van dat tussentijds dit soort rigoureuze maatregelen konden worden getroffen? Wist de school dat? Waarom is nu pas besloten om te korten, terwijl op 1 juli jongstleden al bekend was dat de inspectie niet tevreden was met het trajectvoorstel van de school? Het is wel heel vervelend als je dat doet in de eerste week of misschien al de tweede week van het nieuwe schooljaar. In hoeverre denkt de staatssecretaris dat deze dwingende maatregel helpt richting maart 2010? Als ik iets lees over tussenevaluatiemomenten, denk ik aan een bepaald traject dat je met elkaar ingaat en aan de hoop dat je na een bepaalde periode ergens bent. Wat waren de kansen daarop precies? Waarom heeft de staatssecretaris nu wel het vertrouwen dat de school dan alsnog aan de eisen gaat voldoen?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Voorzitter. Boven mijn inbreng had ik geschreven: wie niet horen wil, moet maar voelen. Wat ons betreft is het buitengewoon klip-en-klaar dat de kwaliteit van het onderwijs en de kwaliteit van een school gewoon goed moeten zijn. Indien men na diverse inspectierapporten of na diverse inspecties tot de conclusie komt dat de kwaliteit van het onderwijs niet op orde is, moet er gekeken worden naar instrumenten om ervoor te zorgen dat die dat alsnog wel is. Als daar dan uiteindelijk dwang bij moet worden gebruikt, is dat jammer, maar dan moet dat uiteindelijk ook maar zo zijn. Voordat je overgaat tot het gebruik van dwang, moet je alleen wel aan drie voorwaarden voldoen. De eerste is dat de wet de basis moet bieden om in te kunnen grijpen, ook via dwangmaatregelen. De tweede is dat de gegevens op grond waarvan je uiteindelijk wilt ingrijpen, objectief en objectiveerbaar moeten zijn. Het derde is dat het instrument dat je gebruikt, tijdig en proportioneel moet zijn. Op deze drie elementen wil ik even ingaan.

Het eerste is dat de wet mogelijkheden moet bieden om uiteindelijk te kunnen ingrijpen. In uw brief aan de As Siddieqschool hebt u geschreven en omstandig uitgelegd dat artikel 164 van de Wet op het primair onderwijs en artikel 8 en 9 van diezelfde wet u voldoende grond geven om uiteindelijk te zeggen: er is voor mij een reden om in te grijpen op het moment dat men achterblijft op het onderwerp van burgerschap en sociale integratie. Wat dat betreft heeft u aan de eerste voorwaarde voldaan.

De tweede voorwaarde is dat het objectiveerbaar moet zijn. De grond waarop u uiteindelijk uw besluit genomen hebt, moet objectief zijn. In dat kader heb ik de vraag aan u in hoeverre u daadwerkelijk objectieerbare gegevens hebt. Er wordt namelijk in het inspectierapport gesteld dat er afspraken waren gemaakt over de methode De Vreedzame School. Is dat nu de enige methode die kan worden gebruikt? Was er op die school al een andere methode voor handen waarmee men ook aan het werk was of waren er problemen met de invoering van deze methode? Zijn er andere islamitische scholen die ook deze methode gebruiken, samen met alles wat min of meer op dit terrein wordt gevraagd? Alleen als de staatssecretaris die vragen positief kan beantwoorden, kunnen wij zeggen dat er een objectieerbare grond is om dit besluit te nemen.

Jan Jacob van Dijk

De derde vraag betreft de tijdigheid en proportionaliteit. In december 2008 is er al een gesprek geweest, waarbij afspraken zijn gemaakt. Waarom heeft de staatssecretaris toen niet ingegrepen? Waarom heeft zij niet in maart 2009 ingegrepen, of in mei? En waarom gaat zij het nu wel doen, terwijl de afspraken doorlopen tot maart 2010? Wat is de reden dat zij nu wel een besluit tot ingrijpen neemt? Het instrumentarium dat voorhanden was, is immers hetzelfde als het instrumentarium dat zij een jaar geleden had en dat zij over een jaar ook heeft. Waarom grijpt zij nu in?

Daarnaast gaat het om het aspect van de proportionaliteit. Ik ga niet zo ver als de heer Bosma, die zegt dat "proportioneel" 100% betekent. Maar op grond waarvan komt de staatssecretaris op 5%? Waarom is het niet 2% en waarom niet 10%? Die vragen zijn wat ons betreft van groot belang. Objectiveerbare gegevens zijn van groot belang om uiteindelijk een besluit te kunnen nemen. Een uitroep van de heer Jasper van Dijk, die zegt: "u weet toch ook wel dat het op dit moment op orthodoxe scholen niet goed gaat", is in Nederland gelukkig nog geen grond om scholen te sluiten of sancties tegen scholen te treffen. Alleen op grond van inspectierapporten is het mogelijk om dit soort dingen te doen.

De **voorzitter**: Gaat u afronden, mijnheer Van Dijk?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik zie eerlijk gezegd geen klokje. Ik zal afronden, mevrouw de voorzitter. Dit waren de vragen die ik aan de staatssecretaris wilde stellen.

De heer **Bosma** (PVV): De heer van Dijk stelt heel veel vragen, maar als ik goed luister, en de hardnekkigheid in zijn stem beluister, lijkt het mij dat hij nogal wat kritiek heeft op deze staatssecretaris. Is hij van mening dat zij in dit dossier haar boekje te buiten is gegaan?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Integendeel. Ik bied de staatssecretaris juist de gelegenheid om duidelijk te maken welke stappen er allemaal zijn gezet en op grond waarvan zij uiteindelijk is gekomen tot deze stappen. Aan het begin heb ik nadrukkelijk aangegeven dat wie niet horen wil, uiteindelijk maar moet voelen. Ik begrijp dat de staatssecretaris de behoefte voelt om in deze zaak het een en ander te gaan doen, maar het is onze rol om te bekijken in hoeverre alle wetten op een zuivere en keurig nette manier zijn nagekomen. Hierover stel ik vragen aan de staatssecretaris. Ik wacht met buitengewoon veel belangstelling de antwoorden af.

De heer **Bosma** (PVV): Wij kennen de heer Jan Jacob van Dijk als iemand die zijn dossiers goed leest. Vindt hij zelf objectiveerbare elementen? Is hij er zelf van overtuigd dat aan tijdigheid en proportionaliteit is voldaan?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik ben niet degene die op die school is geweest. In het inspectierapport heb ik gelezen dat er afspraken omtrent De Vreedzame School zijn gemaakt, maar ik kan niet lezen of daar ook op een andere manier aan burgerschap en sociale integratie is gedaan. Ik ben nieuwsgierig hoe dat precies zit. Het zou de heer Bosma, als lid van de commissie-Dijsselbloem, sieren als hij de vraag had gesteld in hoeverre er ook andere methoden waren om aan dat

element te voldoen. Het wat en het hoe: dat schijnt een belangrijk thema te zijn geweest in die commissie.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik had nog graag van de heer Jan Jacob van Dijk willen horen of hij vindt dat As Siddieq zo snel mogelijk dicht moet.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Nee, dat vind ik niet. Wat dat betreft moeten wij nadrukkelijk naar de wetgeving kijken. Ik hoop dat mevrouw Dezentjé ook heeft kennisgenomen van het totale inspectierapport, waarin nadrukkelijk wordt geconstateerd dat op een hele hoop andere terreinen substantiële verbetering is aangebracht, maar dat op dit terrein verbetering achterwege is gebleven.

De **voorzitter**: Mevrouw Dezentjé, de laatste keer op dit punt.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Als de heer Van Dijk vindt dat het zoveelste verbetertraject aan de orde is, betekent dit dat hij accepteert dat de kinderen die van die school rollen, straks met homohaar geïndocctrineerd in de wijken komen. Dat accepteert hij daarmee eigenlijk.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Nee. Mevrouw Dezentjé maakt een verschil tussen een methode die wel of niet aanvaard zou zijn, en de vraag wat überhaupt het klimaat binnen die school is. Daarover gaat het inspectierapport niet.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter.

De **voorzitter**: Ik had gezegd: laatste keer, mevrouw Dezentjé. Dat geldt ook voor u. Het is een spoeddebat.

□

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Dit is het eerste spoeddebat na de zomer. Natuurlijk gaan we het hebben over moslims. De PVV moet hier wel heel erg naar hebben verlangd, gezien de peilingen. We staan hier terwijl de staatssecretaris voor het eerst in de Nederlandse geschiedenis de subsidie van een school gaat opschorten. Zij doet dit niet omdat de school slecht presteert – de Cito-score is bovengemiddeld – maar omdat de school een onvoldoende scoort op actief burgerschap en sociale integratie.

De heer **Bosma** (PVV): Ik verlangde inderdaad naar een discussie over de islam.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De tijd loopt nog, voorzitter.

De heer **Bosma** (PVV): Ik wil daarover graag de degens kruisen met de heer Dibi. Over de peilingen hoeft hij zich geen zorgen te maken. Bij Maurice de Hond staat de Partij voor de Vrijheid al meer dan een half jaar stabiel boven de 30 zetels.

De **voorzitter**: Ik stel aan beide sprekers voor om niet heel precies de peilingen te gaan bespreken.

Dibi

De heer **Dibi** (GroenLinks): Het was een grapje, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, enorm leuk.

Ik zal het knopje pas later indrukken, mijnheer Dibi, zodat u ziet dat de spreektijd echt klopt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik vervolg met een kwalificatie voor de actie van de staatssecretaris. Ik moet bekennen dat ik het wel een stoere actie van haar vond. De betreffende school is namelijk al heel lang in opspraak. De actie was stoer, maar ook selectief. Sinds 2006 staat in de wet dat scholen moeten werken aan actief burgerschap en sociale integratie. Hierover heb ik al eerder een complimentje gemaakt aan de PvdA. Maar in de wet staat niet wat we daar precies onder moeten verstaan. Kan de staatssecretaris daar precies antwoord op geven? Waar ligt de grens? Wat als de vrijheid van onderwijs botst met het kerndoel van burgerschap en integratie?

Mij is wel duidelijk dat ik mijn kinderen nooit naar de As Siddieqschool zal sturen. Maar mij is niet duidelijk welke grens nu precies is overschreden. De staatssecretaris schrijft dat het schoolbestuur een belangrijke tussenaafspraak niet heeft gerealiseerd. Maar zij schrijft niet welke dit dan is. Het is mijn taak om de staatssecretaris te controleren, maar dan moeten we alle informatie hebben om te weten of de staatssecretaris een juiste afweging maakt. Ik sluit me aan bij de vraag van de heer Jan Jacob van Dijk: waarom precies nu, waarom precies 5%? Wat is er precies misgegaan? De verhalen van de ex-docenten van de As Siddieqschool zijn zorgwekkend. Maar gisteren deden twee ouders in de media een heel ander verhaal. Er klinken veel aan elkaar tegenovergestelde geluiden. Ik wil een goede afweging maken en hoop dat de staatssecretaris daarover vandaag wat helderheid kan verschaffen.

De inspectie is kritisch over het pedagogisch handelen van deze school. Maar de inspectie is kritisch over veel meer scholen, die veel slechter presteren. Ik vond de brief van de heer Dronkers in de Volkskrant best doeltreffend. De staatssecretaris heeft daar inmiddels op gereageerd. Zij heeft er heel goed op gereageerd, maar zij ontweek één punt. Daar kom ik nu op. Ik kan mij namelijk niet aan de indruk onttrekken dat het niet toevallig is dat de PvdA-bestuurders Dijksma en Asscher alleen optreden bij islamitische scholen. De PvdA duikt bij alles wat gevoelig ligt bij haar christelijke partners, maar durft plotseling wel haar spierballen te laten zien als het gaat om islamitische scholen. Ik kan geen enkele andere conclusie trekken dan dat hierbij sprake is van politieke willekeur. Of is het ontslaan van een homoseksuele leraar of het weigeren van leerlingen een teken van goed burgerschap en sociale integratie? Ik vraag de staatssecretaris om een reactie op die vraag.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij kan ik dezelfde vraag stellen als de heer Van der Vlies aan de heer Jasper van Dijk heeft gesteld, namelijk: kan de heer Dibi mij één inspectierapport aanreiken waaruit blijkt dat op dat soort scholen op het terrein van sociale integratie en burgerschap niet voldaan wordt aan wat in de wet staat? Ik wil straks mijn laptop wel even ophalen, dan kan de heer Dibi eventjes kijken op de website van de inspectie.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik neem mijn tijd. Ik heb zelf vragen gesteld over wat er precies is gebeurd op de As Siddieqschool. Ik wil dat graag weten. Als de heer Van Dijk heeft geluisterd, heeft hij gehoord dat ik me heb aangesloten bij zijn vraag: waarom nu, waarom 5%? Maar we hebben het over goed burgerschap en integratie. Ik luister naar de voorbeelden die ik via de media heb vernomen over de As Siddieqschool. Die voorbeelden verschillen niet heel veel van een christelijke school in Emst die een homoseksuele leraar ontslaat. Als je het ene slecht burgerschap vindt, moet je het andere ook slecht burgerschap vinden. Je moet dan consequent zijn in je handelen. Dat is deze staatssecretaris niet geweest en daarom stel ik deze vraag. Ik heb nog helemaal geen oordeel geveld over de vraag of scholen gesloten moeten worden of dat artikel 23 aangepast moet worden. Daarover heb ik helemaal niets gezegd. Ik vind de vraag van de heer Van Dijk daarom een beetje overdreven.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): De vraag is niet overdreven. De heer Dibi stelt net dat er in zijn ogen ernstige misstanden zijn op dat soort scholen. Waarom worden daar geen sancties getroffen, terwijl dit op de onderhavige school wel is gebeurd, zo vraagt hij. Terwijl volgens mij in het inspectierapport nadrukkelijk staat dat de doelstellingen, die staan in artikel 8 en 9 van de Wet op het primair onderwijs, niet gerealiseerd worden, omdat er niet via een bepaalde methode wordt gewerkt. Kan de heer Dibi mij een inspectierapport overhandigen van een andere school waarin exacte hetzelfde wordt geconstateerd maar waarin geen sanctie wordt opgelegd?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb het in mijn verhaal alleen over de As Siddieqschool en de school in Emst gehad. Ik heb zelf ook gevraagd wat er precies op de As Siddieqschool is gebeurd. Als de staatssecretaris echter besluit om de As Siddieqschool te korten, vraag ik mij af waarom zij dat dan ook niet doet bij de school in Emst. Die is in dan namelijk ook een voorbeeld van slecht burgerschap, omdat er een homoseksuele leraar wordt geweigerd. Ook ik stel de vraag wat er precies is gebeurd op de As Siddieqschool, maar als je tegen de een optreedt, kun je niet bij de ander wegglijken. Dan moet je consequent zijn en niet willekeurig.

De heer **Bosma** (PVV): Je moet inderdaad niet willekeurig zijn. Daarom hebben we dan ook de onderwijsinspectie. De heer Dibi kan niet één rapport van die inspectie tonen dat zijn stelling onderbouwd. Laat ik hem helpen: kan hij één christelijke school noemen waar het bedekken van het hoofd verplicht is? Kan hij één christelijke school noemen waar geen instrumentale muziek ten gehore mag worden gebracht? Kan hij één christelijke school noemen waar aparte eetruimtes zijn voor ongelovigen? Kan hij één christelijke school noemen waar wordt geleerd dat ongelovigen mindere mensen zijn met wie je geen vrienden mag worden? Ik kan het hele rijtje uit het Parool van mevrouw Metsemakers over de As Siddieqschool zo opnoemen, maar dan sta ik hier nog een kwartier. Geef me één voorbeeld van een christelijke school, mijnheer Dibi.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb zojuist de school in Emst genoemd waar een homoseksuele leraar is

Dibi

geweigerd. De PVV is de enige partij die in het debat daarover helemaal niets van zich heeft laten horen. De heer Bosma komt alleen op voor vrouwen- en homorechten om de islamofobie aan te wakkeren, nooit om echt de rechten van vrouwen en homo's te verbeteren. Hij moet zelf eens consequent zijn. Ik heb niet gezegd dat alle christelijke scholen gesloten moeten worden. Ik heb gezegd dat als je tegen bijzondere scholen optreedt, je consequent moet zijn en naar alle bijzondere scholen moet kijken op het gebied van actief burgerschap en sociale integratie. Verder heb ik, in tegenstelling tot de heer Bosma, gevraagd wat er allemaal waar is van de aantijgingen jegens de As Siddieqschool. Ik geloof namelijk nog altijd in hoor en wederhoor.

De heer **Bosma** (PVV): Ik concludeer dat de heer Dibi geen enkel rapport van de onderwijsinspectie heeft. Hij kan de voorbeelden die ik noemde niet pareren met een voorbeeld van een christelijke school.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik stel vast dat de PVV er totaal geen probleem mee heeft dat er scholen zijn waar homoseksuele leraren worden ontslagen. De heer Bosma heeft daar namelijk nog steeds niets over gezegd.

Voorzitter, ik wil de staatssecretaris nog één vraag stellen.

De **voorzitter**: Mijnheer Dibi, u moet wel gaan afronden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Jawel.

Ik wil de staatssecretaris nog één vraag stellen, namelijk of zij bereid is om een brief te sturen aan de ouders van de leerlingen van de As Siddieqschool. Ik denk dat er onder die ouders ontzettend veel onrust is ontstaan. Zij vragen zich af wat er precies gebeurt. Ik hoorde de ouders gisteren zeggen dat de school wordt zwartgemaakt en dat ze juist het gevoel hebben dat hun kinderen zijn opgebloeid toen ze van de SIBA-scholen naar de As Siddieqschool gingen. Is de staatssecretaris bereid om contact te zoeken met de ouders en hen in ieder geval uit te leggen waarom zij heeft gedaan wat zij heeft gedaan? Zij hoeft absoluut niet haar excuses aan te bieden, maar zij moet wel de dialoog aangaan.

Tot slot ben ik eerlijk gezegd geschrokken dat de SP opens geen voorstander meer is van islamitische scholen. Het valt mij op dat de laatste tijd ...

De **voorzitter**: U moet het kort houden, mijnheer Dibi, want uw tijd is echt om.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dit is mijn laatste zin, voorzitter.

Het valt mij op dat de SP de laatste tijd het vaker eens lijkt te zijn met de PVV, maar ik had toch niet gedacht dat de heer Jasper van Dijk zich zo gemakkelijk zou laten meeslepen in het integratiedebat.

De **voorzitter**: En daar komt de heer Jasper van Dijk.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat kan ik niet op mij laten zitten.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat was ook de bedoeling.

De **voorzitter**: Dat hadden wij allemaal al door.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dat is dan gelukt, mijnheer Dibi. Ik zat juist met grote bewondering te luisteren naar uw consequente, gloedvolle betoog dat als je islamitische scholen niet goed vindt, je ook moet kijken naar orthodoxe scholen. Dat is precies mijn betoog.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Klopt.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik laat 95% van de scholen met rust, maar ik zie ook dat op 5% van de scholen de dingen niet goed gaan. U noemt die ook, bijvoorbeeld scholen waar een homoseksuele leraar wordt ontslagen maar ook de As Siddieqschool. Zullen wij daartegen samen ten strijde trekken? Of doet GroenLinks nu niets?

De heer **Dibi** (GroenLinks): De heer Jasper van Dijk en ik zijn het inderdaad helemaal eens. Ik kijk alleen naar zijn timing. Hij heeft toen die homoseksuele leraar ontslagen werd dit voorstel niet gedaan. Hij heeft het ook niet gedaan toen dat meisje dat een broek droeg werd geweigerd op een school. Ik vind het opvallend dat juist als dit soort debatten aan de orde zijn, alle stoere maatregelen tevoorschijn komen en niet op andere tijdstippen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dit kan echt niet, mijnheer Dibi. Ik heb dit voorstel al heel vaak gedaan.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Dijk! Ik wilde u het woord geven, maar u had het zelf al genomen. Ik zou het fijn vinden als u via de voorzitter spreekt. Ik kan mij best voorstellen dat u graag in debat wil, maar dat gaat via mij. Hebt u nog behoefte om de heer Dibi een vraag te stellen?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): U hebt helemaal gelijk, voorzitter.

Ik vind het niet helemaal eerlijk van de heer Dibi. Ik heb dit voorstel wel degelijk gedaan toen dat meisje op die christelijke school werd geweigerd. Ik heb het voorstel ook al gedaan toen het fout ging met die homoseksuele docent. Het is dus een beetje flauw om dit nu te zeggen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dan wil ik zeggen dat ik het nog nooit zo luid en duidelijk heb horen verkondigen door de SP.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Het is een heftig debat. Daarom is het goed om artikel 23 van de Grondwet als uitgangspunt te kiezen. Dat is een voorname traditie. Artikel 23 bepaalt dat de stichting, de richting en de inrichting van scholen vrijgelaten wordt. Uiteraard moet aan stichtingsnormen worden voldaan. Als een school wordt erkend, dan wordt deze bekostigd en zijn er bekostigingsvoorwaarden.

In die traditie, waar mijn fractie zich altijd achter heeft geschaard, is de overheid, in casu de minister, bevoegd om de kwaliteit te doen toetsen. Dit is een taak voor de inspectie. Als een school op die manier tegen de lamp loopt, dan moet er wat gebeuren. Dan volgt een verbeterplan, is over en weer geduld nodig en moet men

Van der Vlies

elkaar wat tijd gunnen. Als dat allemaal niet lukt, moet je daaraan echter een consequentie kunnen verbinden. De staatssecretaris heeft in de casus die wij vanavond bespreken voldoende aanleiding gevonden om dat te doen. Dat verantwoordt zij bij brief van 28 augustus jongstleden, waarin ook een relaas ligt van wat de inspectie zoal bevonden heeft in de achterliggende jaren. Dat is niet niets. Dat is ernstig.

De opschorting van een deel van de bekostiging is natuurlijk een historische stap. In onze lange onderwijs-geschiedenis is zo'n ingrijpende maatregel zelden, en hoogstwaarschijnlijk nooit, aan de orde geweest. Zo'n stap moet dan wel uiterst zorgvuldig worden genomen. Dat is waar mijn zorgen zich nog op richten. Wat betekent deze bejegening voor het islamitisch onderwijs in het algemeen? Er is eerder een brief verstuurd die ook andere scholen voor islamitisch onderwijs raakt. Het is een religieuze richting die zich relatief recent in het onderwijsbestel heeft genesteld. Dat noodzaakt tot een uiterste prudentie.

Waarom is gekozen voor een korting van 5%? Is dat percentage voldoende effectief? Kan dit niet linksom of rechtsom worden gesubstitueerd, zodat het de facto weinig invloed zal hebben? Wat is precies de aard van het bezwaar van de staatssecretaris? Is dat de traagheid in het opvolgen van de aanwijzingen of de meer onderwijsinhoudelijke kant die ook naar buiten is gekomen via uitlatingen van een oud-medewerker in het Parool?

Ik begrijp dat de school vier weken de tijd krijgt om zijn zienswijze kenbaar te maken. Daarna neemt de staatssecretaris een definitief besluit, dat uiteraard voor bezwaar of beroep vatbaar is. Ik vind dat een zorgvuldige procedure en spreek hierbij de wens uit dat er voldoende body is om de beslissing ook in stand te houden voor de rechter, want die gang zal hoogstwaarschijnlijk gemaakt gaan worden.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Is de SGP dusdanig voorstander van artikel 23 dat zij net zo'n grote voorstander is van islamitische scholen als van alle andere bijzondere scholen? Of zit zij meer op de lijn van de PVV, die zegt dat je zou moeten bezien of je het islamitisch onderwijs op een andere manier kunt behandelen dan de overige bijzondere scholen?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat is een terechte vraag. Ik herinner mij nog het eerste debat dat in dit huis is gevoerd toen een eerste initiatief om te geraken tot een islamitische school naar buiten kwam. Ik herinner mij nog een stevig interruptiedebat met de heer Cornielje, indertijd woordvoerder van de VVD-fractie op dit gebied. Diverse fracties hebben toen, los van hun christelijke of seculiere identiteit, gevraagd: is het wel wijs om het zich qua denominatie te laten inrichten en te laten groeien? Wat betekent dat voor bijvoorbeeld de inburgering? Vanuit die optiek heb ik daar toen duidelijk mijn bedenkingen tegen gemaakt. Als men mij in mijn hart kijkt, en daar maak ik absoluut nooit een moordkuil van, wil ik dat alle onderwijs bij een opengeslagen Bijbel gegeven wordt. Vervolgens heb ik in dat debat altijd de ruimte gerespecteerd voor andere richtingen, ondersteld dat zij aan de stichtingsnormen enzovoorts voldoen. Degenen die mij in dit debat hebben gevolgd, en die zijn er ook in dit huis, weten dat. Dat is een consistente lijn. Maar als men in mijn hart kijkt, dan zou wat mij betreft

mooi zijn, en als ik de steun van de heer Van Dijk daar nu eens voor zou krijgen: een openbare school met de Bijbel! Dat is uiteindelijk het adagium van de schoolstrijd. Laten wij daar eens voor tekenen.

De **voorzitter**: Het lijkt mij verstandig om dat debat op een ander moment te houden.

Ik geef graag het woord aan de staatssecretaris.

□

Staatssecretaris **Dijksma**: Voorzitter. Hartelijk dank, ook voor de gelegenheid om mij naar aanleiding van mijn voornemen om de bekostiging van As Siddieq op te schorten, te kunnen verantwoorden. Ik wil graag op alle vragen ingaan, ook op de details die naar voren zijn gebracht, maar het is misschien goed om eerst een paar algemene uitgangspunten neer te zetten. Een algemeen uitgangspunt is inderdaad dat wij vrijheid van onderwijs kennen en dat je daarbinnen dus geen onderscheid maakt naar richting. De heer Van der Vlies eindigde zijn betoog met de opmerking dat hij misschien wel een persoonlijke voorkeur had, maar voor de Grondwet is iedereen uiteindelijk gelijk. Ik heb al vaker gezegd dat je tegelijkertijd moet vaststellen dat vrijheid van onderwijs nooit kan betekenen dat er recht is op het geven van slecht onderwijs. Dat is het spanningsveld waar je altijd middenin zit.

De vrijheid van onderwijs staat wat mij betreft niet ter discussie, maar scholen moeten zich wel echt aan de wet houden. Vrijheid van onderwijs is dus geen vrijbrief, en dat betekent dus ook dat scholen moeten voldoen aan wat sinds 2006 een wettelijke opdracht is aan alle scholen, zo zeg ik tegen de heer Dibi, namelijk om actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen. Als scholen zich niet aan de wet houden, worden zij in de gelegenheid gesteld om zich te verbeteren. Dat is zo met alle problemen die wij in het onderwijs tegenkomen. Op het moment dat de inspectie tekortkomingen constateert, volgt er altijd een moment waarop de school zich kan herstellen. Wij kunnen dan discussiëren over de vraag hoe lang dat mag duren, en het debat daarover is in de Kamer gaande, maar die gelegenheid krijgt iedere school. Als scholen zich uiteindelijk niet herstellen, is mijn opvatting dat zij desnoods met harde hand moeten worden gedwongen.

As Siddieq staat vanaf eind 2005 onder verscherpt toezicht in verband met burgerschap en integratie. Het lastige voor de inspectie was destijds wel dat het geen voorwaarde voor bekostiging was. Je kunt dan zorg hebben, en die was er ook, over de ontwikkeling op de school, maar die leidde er niet toe dat de overheid vervolgens handhavend kon optreden met een bekostigingssanctie. Dus is er in 2006, mede naar aanleiding van de situatie bij As Siddieq, de wettelijke opdracht gekomen zoals zojuist genoemd. As Siddieq heeft vanaf dat moment, onder verscherpt toezicht van de inspectie, de tijd gekregen om aan de wettelijke voorschriften te voldoen. Dat proces ging niet vanzelf. Het relaas van de inspectie en de eerdere rapporten teruglezend, was het vaak twee stappen vooruit en vervolgens weer één stap achteruit.

Eind 2007 heeft het bestuur de bereidheid uitgesproken om de methode "de Vreedzame School" in te voeren. Dat was een mogelijkheid waarmee de naleving van de wettelijke voorschriften ook in beeld kwam. Er is

Dijksma

overigens niet slechts één methode, maar als de school via bijvoorbeeld die methode werkt, worden de elementen gewaarborgd die in het toetsingskader van de inspectie van belang zijn, namelijk aandacht besteden aan een open samenleving en aan de basiswaarden van een democratische rechtsstaat.

In 2008 constateerde de inspectie dat het bestuur die methode toch niet had ingevoerd. Naar aanleiding daarvan is in september op mijn verzoek een onaangekondigd onderzoek uitgevoerd. De uitkomst daarvan was dat de ontwikkeling van actief burgerschap en sociale integratie eigenlijk zo goed als stil was komen te liggen. Dat had inderdaad een eerste moment kunnen zijn om in te grijpen. Het had toen eventueel gekund, maar er is voor gekozen – en ik heb dat ondersteund – om het ontwikkelingsproces toch nog een keer op gang te brengen en harde afspraken te maken, met tussentapen en tussenevaluaties. Uiteindelijk is door de inspectie het eindtijdstip vastgesteld van maart volgend jaar. Dan moet de zaak op orde zijn.

Waarom heb ik nu maatregelen genomen? Dat heb ik gedaan naar aanleiding van het evaluatierapport van de inspectie dat ik op 20 augustus heb gekregen. U moet weten dat zo'n inspectierapport altijd wat eerder naar de school komt, omdat er natuurlijk een proces van hoor en wederhoor is. Op 20 augustus is het rapport vervolgens aan mij aangeboden en toen bleek dat de school wederom een belangrijke tussenafpraak niet had gerealiseerd. Die afspraak betrof juist die elementen waarvan de inspectie had gezegd: doe dat nou het eerst, want dan voldoe je aan de wettelijke voorschriften. Daarmee was voor mij de maat vol.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Hoor en wederhoor vormen de normale procedure. Heeft de As Siddieq-school gebruik gemaakt van wederhoor?

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik ga ervan uit dat dat zo is. Het rapport is vervolgens vastgesteld en de inspectie heeft haar oordeel gehandhaafd dat de school niet voldoet aan de tussenafpraak.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Ik vraag dit omdat het rapport op 1 juli is uitgebracht. Vier weken later, de tijd die volgens de procedure geldt, viel midden in de vakantie in Amsterdam.

Staatssecretaris **Dijksma**: Ja, ook bij mij.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Bij mij niet, maar ik vraag heel expliciet in hoeverre er hoor en wederhoor hebben plaatsgevonden.

Staatssecretaris **Dijksma**: Die vinden altijd plaats, want hoor en wederhoor vormen een standaardonderdeel van elk rapport dat de inspectie uitbrengt.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Heeft de school gereageerd en gezegd dat hij het er niet mee eens was?

Staatssecretaris **Dijksma**: De school heeft gereageerd, maar dat is voor de inspectie geen aanleiding geweest om haar conclusies te wijzigen.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik heb

eigenlijk maar één korte vraag: vindt de staatssecretaris dat de school dicht moet?

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik wil graag uitleggen waarom dat nu niet kan en waarom ik vind dat je die conclusie niet kunt trekken op basis van het rapport dat er nu ligt. Het heeft te maken met het feit dat we meerdere bekostigingsvoorwaarden hebben. We hebben een bekostigingsvoorwaarde die is gerelateerd aan burgerschapsvorming. Laten we overigens vaststellen dat het voor het eerst is sinds 1848 dat de rijksoverheid zich genoodzaakt voelt om een stap als deze te zetten. De heer Van der Vlies sprak over een historische stap en dat is het inderdaad. Als ik er niet volledig van overtuigd was dat het nodig was, had ik het ook niet gedaan. Er zijn echter ook andere zaken waaraan bekostigingsvoorwaarden worden gesteld en de school voldoet daar wél aan. Het is op dit moment dus onmogelijk om op basis van de manier waarop de school zich nu heeft ontwikkeld, te zeggen dat we moeten overgaan tot sluiting.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik stel vast dat deze school alle harde afspraken met de staatssecretaris en de inspectie aan zijn laars lapt. Mijn vraag was niet of het wel of niet kán; mijn vraag was of de staatssecretaris de overtuiging heeft dat deze school nu gewoon dicht moet.

Staatssecretaris **Dijksma**: Anders dan u sta ik hier niet een politieke mening te verkondigen. In deze casus is het van belang, ook gezien de historie en gezien het eventuele effect dat een en ander zal hebben, om ook te vertellen wat de mogelijkheden zijn op basis van de huidige wetgeving. Het gaat er dus niet om wat ik zou willen; het gaat erom wat op basis van de huidige wet- en regelgeving mogelijk is. Vervolgens zou ik graag in staat zijn om meer dan nu mogelijk is in te grijpen op basis van achterblijvende onderwijskwaliteit, bijvoorbeeld bij taal en rekenen. Dat geldt niet alleen voor deze school, maar ook voor een heel aantal andere scholen. Daarom ligt er nu een wetsvoorstel bij de Kamer dat naar ik hoop volgende week wordt behandeld.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Het gaat mij om wat de staatssecretaris wil, niet om wat zij kan.

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik wil beter en steviger dan ik nu kan, ingrijpen als de kwaliteit van onderwijs achterblijft. Daarom heb ik samen met collega Van Bijsterveldt een wetsvoorstel ingediend om dat instrument te verkrijgen. De Kamer kan ons meer mogelijkheden geven om eerder en steviger in te grijpen. Het uiteindelijk sluiten van een school is de ultieme sanctie. Die sanctie wordt dan voor het eerst via de wetgeving mogelijk omdat de kwaliteit van het onderwijs mede tot een bekostigingsvoorwaarde wordt gemaakt. Ook dat is historisch, zeg ik er maar even bij.

De heer **Bosma** (PVV): De inspectie zegt zorgen te hebben over de uitvoering van het verbeterplan. Wethouder Asscher, een partijgenoot van de staatssecretaris, had een gesprek met de voorzitter van het schoolbestuur, maar dat liep op niets uit omdat die meneer in Egypte bleek te zitten. De heer Asscher zegt

Dijksma

dat het bestuur afspraken niet nakomt. Ik heb er geen vertrouwen in. Heeft de staatssecretaris nog wel vertrouwen in het bestuur van de school?

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik vertrouw er in ieder geval niet op dat het goed komt als wij nu niets doen. In die zin begrijp ik wethouder Asscher heel goed en steun ik hem. Ik heb met dit schoolbestuur ook de ervaring dat het zonder dwang en druk niet handelt. Ik heb wat dat betreft dus niet het vertrouwen dat het nu goed komt. Daarom heb ik een bekostigingsmaatregel voorgesteld.

De heer **Bosma** (PVV): Heeft de staatssecretaris rechtstreeks contact met die school? Zo ja, krijgt zij dan wel eens een hand?

Staatssecretaris **Dijksma**: Volgens mij is dat op dit moment niet relevant. Mijn contact met scholen verloopt zeker in dit soort situaties via de Inspectie van het Onderwijs. Dat lijkt mij ook de juiste weg.

De **voorzitter**: Ik zou de staatssecretaris willen vragen om snel te schakelen naar de antwoorden op de vragen van de Kamer.

Staatssecretaris **Dijksma**: Dat doe ik. De Kamer heeft een aantal vragen gesteld over die 5%. Is dat te veel of te weinig en waar is dat op gebaseerd? Het is inderdaad een gedeeltelijke opschorting van de bekostiging, te beginnen met 5%. In tegenstelling tot wat een aantal leden dacht, wacht ik niet tot maart met het zetten van een volgende stap. De school is helder duidelijk gemaakt dat de inspectie tot maart tussentijds langskomt en dat dit kan betekenen dat telkens als men niet voldoet aan het naleven van de afspraken er een extra percentage bij komt. Bij iedere tussentijdse realisatieafpraak die As Siddieq niet realiseert, wordt de opschorting met 5% verhoogt. Op die manier hopen wij de druk zo op te voeren dat men in maart 2010 aan de afspraken voldoet. Dat zal uiteindelijk op basis van een inspectieoordeel moeten worden vastgesteld. Als de school op dat moment aan de bekostigingsvoorwaarde voldoet, wordt het bedrag uitgekeerd. Als dat niet het geval is, is de school het bedrag kwijt. Daarbij zal ik moeten bekijken welke, eventueel zwaardere, bekostigings sancties aan de orde zijn.

De Kamer vroeg of die 5% effect heeft. Ik denk dat het van belang is te zeggen dat dit natuurlijk niet de enige maatregel is rond deze school. Hij heeft ook een bekostigingssanctie gekregen voor het niet inleveren van een jaarverslag. Deze school is daarin overigens niet de enige. Er zijn meerdere scholen in Nederland die daarmee financiële problemen ondervinden. Daarnaast is de school ook nog verwickeld in een terugvorderingsprocedure. Daarvan heb ik melding gemaakt in de brief die ik vanmiddag naar de Kamer gestuurd heb. In totaal is het bedrag vanuit de rijksoverheid waarop men kan rekenen aanmerkelijk lager dan voorheen het geval was. Daarbij komt dat ook Amsterdam een deel van de subsidies aan de school heeft ingehouden. Die optelsom maakt dat de druk wel degelijk gevoeld wordt, zo kan ik u verzekeren.

De **voorzitter**: Mevrouw Dezentjé, een korte vraag.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Even

over de financiering. Ik heb niet de indruk dat de school erg onder de indruk is van het een of ander waar de staatssecretaris mee komt, dus van die 5% zullen zij ook wel niet zo onder de indruk zijn ...

De **voorzitter**: Mevrouw Dezentjé, ik wil u echt vragen meteen een vraag te stellen. Dit geldt ook voor uw collega's. Wij hebben hierna nog een debat. Ik vind het belangrijk dat u goed met elkaar kunt discussiëren, maar dan vraag ik u wel korte vragen te stellen. Het debat loopt dan niet enorm uit en u krijgt ook nog een antwoord van de staatssecretaris. Dat lijkt mij toch winst.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Een goed advies! Dank u wel, voorzitter.

Waarom die 5%, waarom niet meer? Hoe lang wil de staatssecretaris doorgaan met het korten, korten, korten? Als de school minder wordt gefinancierd, dreigen zij ook in financiële problemen te komen. Zij kunnen daarvoor waarschijnlijk aankloppen bij hun Arabische connectie. In hoeverre is de staatssecretaris bang dat dit aan de orde is dan wel gaat zij controleren of het wel of niet gebeurt? Dat hoor ik mevrouw Kraneveldt net zeggen. Hoe gaat de staatssecretaris dat controleren?

Staatssecretaris **Dijksma**: Wat het laatste betreft, kijken wij op basis van de gegevens die wij krijgen ook altijd naar de geldstromen die naar scholen toe gaan. Als wij het niet doen, zijn er ook anderen in dit land die daarin meekijken. Als dat aan de orde zou zijn – die aanwijzingen heb ik niet – zou uw Kamer die informatie natuurlijk via een andere route kunnen krijgen. Maar die aanwijzingen hebben wij niet, dus de route van geld via derden is op dit moment niet geconstateerd.

U vraagt waarop die 5% is gebaseerd. Het was tot voor kort geen gebruik in het primair onderwijs om te handhaven. Wij ontwikkelen handhavingsbeleid. Wij hebben een aantal percentages vastgesteld voor een aantal onderwerpen. Dat geldt voor jaarverslagen, het geldt voor onderwijstijd en het geldt ook voor onrechtmatige bestedingen. Dat laatste is simpel, want je vordert terug wat je onterecht kwijt bent.

Op andere terreinen moeten wij wegen wat proportioneel en effectief is. Een aantal van uw leden heeft dat ook terecht opgemerkt. Dat scheidt een precedent, maar het is geen willekeur. Het wordt afgewogen in samenhang met een aantal andere maatregelen waarmee de school te maken heeft. Je hebt deze maatregel, er is de maatregel met betrekking tot het niet indienen van het jaarverslag en men krijgt nog de vordering op het terrein van onrechtmatig besteed geld voor het leerlingenvervoer. Die optelsom is vele malen groter dan de 5% die men op dit terrein krijgt. Die samenhang is van belang, ook om stevig te staan in enige vorm van discussie die wellicht later nog komt.

De **voorzitter**: Mevrouw Dezentjé, afrondend.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik houd het kort; ik zie uw strenge blik.

De staatssecretaris zegt: ik heb geconstateerd dat er geen sprake was van buitenlandse geldstromen. Ik wil weten hoe dat wordt gecontroleerd. Wie doet dat of wie gaat dat doen in de toekomst? Dat lijkt mij belangrijk.

Staatssecretaris **Dijksma**: Wij hebben allereerst onze

Dijksma

eigen financiële route om de geldstromen te beoordelen die naar een school toe gaan. Onze accountants kijken natuurlijk ook naar middelen die naar een school toe gaan. Een aantal jaren geleden is er onderzoek naar geweest; dat kent uw Kamer ook. Sindsdien heeft ook de AIVD geen aanleiding gezien om nieuw onderzoek te doen, maar men houdt wel de vinger aan de pols.

De heer Jan Jacob van Dijk heeft mij een aantal vragen gesteld, onder andere: in hoeverre vindt u een wettelijke basis? Wij waren het erover eens dat die er was; hij heeft ook de artikelen genoemd. Vervolgens heeft hij gezegd dat het van belang is dat gegevens objectieverbaar zijn. Dat is waar, maar er zijn vanuit de inspectie geen voorgeschreven methodes waaraan men zich dient te houden. Er is een aantal elementen in het toetsingskader waarop een school wordt beoordeeld en vervolgens zijn er meerdere routes om daaraan te voldoen. De school heeft zelf – dat is wel belangrijk – gezegd: in dat geval kiezen wij voor de methode van de vreedzame school. Vervolgens kon de inspectie vaststellen dat, als men die methode hanteerde, men automatisch zou voldoen aan datgene wat in het toetsingskader is gesteld. Dat komt ook overeen met de vrijheid van inrichting, die natuurlijk van belang is.

Het instrument moet tijdig en proportioneel zijn. Wat de tijdigheid betreft, denk ik dat het wel helder is dat dit nog wel iets eerder had kunnen worden gedaan. Er is voor gekozen de school de gelegenheid te geven, zich nog een keer van haar goede kant te laten zien. Over de proportionaliteit heb ik zojuist het een en ander gezegd.

Er is vanuit de Kamer een aantal suggesties gedaan voor de wijze waarop hiermee in het vervolg moet worden omgegaan. Tegen de heer Jasper van Dijk zeg ik dat ik niet zo goed begrijp, waarom hij de heer Bosma zo aanvalt op de uitzondering die deze wil maken voor het islamitisch onderwijs binnen artikel 23, als hijzelf een moratorium voor orthodoxe scholen voorstelt. Eigenlijk doet de heer Jasper van Dijk hetzelfde. Hij zegt namelijk: artikel 23 is er, maar dat geldt voor bepaalde mensen niet. Bij u zijn dat dan "orthodoxen", wie dat dan ook mogen zijn. Ik ben heel nieuwsgierig naar wie dat bepaalt; dat kun je natuurlijk niet zomaar vaststellen. Bij de heer Bosma zijn het islamieten. Het verschil is er uiteindelijk niet. De heer Jasper van Dijk maakt namelijk ook onderscheid binnen artikel 23. Voor de één geldt het in zijn wereld meer dan voor de ander. Ik probeer juist helder te maken dat als je artikel 23 hebt, dus ook geldt: gelijke monniken, gelijke kappen. Ik vond dat wel een mooie redenering. Dan moet de heer Jasper van Dijk zich daar ook zelf aan houden. Met dit voorstel doet hij dat niet.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Zo, het moet niet gekker worden.

De **voorzitter**: Ik begrijp dat u er even van bij moet komen. Ook voor u geldt echter dat u een korte vraag moet stellen aan de staatssecretaris.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik wil even wat rechtzeten, want dit is zulke onzin. De heer Bosma wil een eind maken aan de islamitische scholen. De rest wil hij allemaal in stand houden, onder verwijzing naar artikel 23 et cetera. Ik wil een eind maken aan orthodoxe scholen die zich evident isoleren van de rest van de samenleving. Ik zal u wat vertellen, mevrouw de

staatssecretaris. Dat is ook in strijd met uw eigen wet, waarop u zo trots bent, de Wet sociale integratie. Daarin staat dat voorkomen moet worden dat leerlingen alleen met mensen uit hun eigen groep omgaan. "Uit hun eigen cultuur", staat zelfs in de wet. Hoe gaat u dat regelen op de As Siddieqschool?

Staatssecretaris **Dijksma**: Misschien kan in ieder geval gezegd worden dat de wettelijke bepaling waarop u wijst, in deze tijd voor iedereen altijd evenveel en evenzeer geldt. Als u voorbeelden hebt waaruit zou blijken dat enige andere school, op dezelfde wijze als deze school, zich niet zou houden aan de wetgeving, vraag ik, met een aantal leden van de Kamer, u om ze mij te noemen. Dan zet ik de inspectie erop en treffen wij exact dezelfde maatregel. Ik heb die rapporten van de inspectie echter niet. Natuurlijk zijn er scholen die zich ook op dit terrein af en toe onvoldoende goed gedragen en die kwetsbaar zijn. De ervaring is echter ook dat als de inspectie daarop aanslaat, zij zich verbeteren. Het stelselmatig op dit onderwerp zo niet naleven van wat de wettelijke voorschriften zijn ken ik, op basis van geobjectiveerd onderzoek door de inspectie, alleen in deze casus. Als u een andere hebt, dan moet u niet aarzelen. Dan moet u hem nu aanmelden, want dan gaat morgen de inspectie ernaartoe.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb u al gevraagd om daar een overzicht van te geven. In ieder geval heb ik één voorbeeld van een orthodox-christelijke school die een homoleraar op non-actief stelt. Ik vraag u, persoonlijk, om nu te zeggen of u zo'n praktijk aanvaardbaar vindt, in het Nederlandse onderwijs anno 2009. Is het aanvaardbaar dat in een islamitische school, waarover wij het vandaag hebben, jongens en meisjes gescheiden in de klassen zitten en dat er hoofddoekjes verplicht zijn? Dat laat u namelijk gewoon toe. Dat gaat niet veranderen, ook niet na uw maatregelen. Ik steun u in die maatregelen, maar dat gaat niet veranderen. Vindt u het aanvaardbaar?

De **voorzitter**: Uw vraag was helder. Ik geef het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Dijksma**: Over dat laatste punt: als u dat niet aanvaardbaar vindt, dan moet u gewoon artikel 23 van de Grondwet schrappen. Dat is volgens mij het enige punt. Als je een artikel hebt waarin het geven van onderwijs, met de inrichting daarvan, vrij is, dan betekent dat dat er altijd scholen zijn die het op die manier doen. Het is vervolgens wel de vraag of al die scholen zich, stuk voor stuk, houden aan de wettelijke bekostigingsvoorwaarde, namelijk de wettelijke bepaling – het kerndoel zoals de heer Dibi dat terecht noemde – rondom burgerschap en sociale integratie. U vraagt mij om een lijst, maar u beweert dat er dergelijke scholen zijn. Ik zeg u dat ik die inspectierapporten niet heb.

De **voorzitter**: Ik sta de heer Van Dijk nog een korte vraag toe en dan is het klaar in deze ronde.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik vind het echt zwak dat de staatssecretaris zich verschuilt achter wetgeving. Wij weten allemaal hoe die onderwijs-wet er uitziet.

Dijksma

De **voorzitter**: Nee, dat vind ik flauw. Ik laat niet met mij sollen. Dat is misschien voor u nog even wennen, maar als ik u nog één korte vraag toesta terwijl u al twee lange interrupties hebt gehad, dan wil ik ook dat u een korte vraag stelt. Dat lijkt mij echt een uitdaging.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Heel kort. Vindt deze staatssecretaris het aanvaardbaar dat er scholen zijn in Nederland die zich structureel isoleren van de Nederlandse samenleving? Graag geen antwoord over hoe de wet nu is.

Staatssecretaris **Dijksma**: De kern van dat kerndoel is nu juist dat dit niet kan. Dat is ook precies de reden waarom wij op dit punt bij As Siddieq ingrijpen. Dus laten wij elkaar hier nu niet aanspreken op dingen die er niet zijn. Ik verschuil mij niet achter de wetgeving. Sterker nog, er ligt een voorstel bij de Kamer om die eerder nog steviger te maken. Voor het overige hoop ik dat u mij eerder ziet als een hoeder van de wetgeving, want dat is wel de bedoeling.

De heer **Bosma** (PVV): Dan heb ik nog even een vraag aan de hoeder. De staatssecretaris vatte zo-even het standpunt van de Partij voor de Vrijheid aldus samen, dat wij een uitzondering zouden maken voor islamieten op het gebied van artikel 23. Dat is natuurlijk niet zo; wij willen gewoon geen islamitisch onderwijs, ook niet door Eskimo's of Bosjesmannen. Dat is het verschil. Ik wilde dit toch even gezegd hebben.

Staatssecretaris **Dijksma**: De portee van mijn opmerking blijft dezelfde, namelijk dat binnen de vrijheid van onderwijs u onderscheid maakt in rechten. Op basis van afkomst bepaalt u dat sommige mensen wel van dat recht gebruik kunnen maken en anderen niet.

De heer **Bosma** (PVV): Nee, want ergens in de stukken heb ik gelezen dat de As Siddieq school een hele serie Nederlandse, niet-moslimdirecteuren heeft gehad. Dat zijn dus geen moslims, maar het zijn wel mensen die het islamitisch onderwijs verzorgen.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Bosma** (PVV): Ik wilde dit gewoon even gerectificeerd hebben, dat is alles.

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik heb het gehoord, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat is winst. Wij hebben het allemaal gehoord.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De antwoorden van de staatssecretaris zijn tot op dit moment heel erg helder, maar zij blijft een punt ontwijken. Vindt zij het aanvaardbaar en vindt zij het een teken van goed burgerschap en sociale integratie als er scholen zijn die een homoseksuele leraar ontslaan? De staatssecretaris zegt niet te beschikken over inspectierapporten. Zij zegt daarmee dat er geen enkel inspectierapport is waarin staat dat bijzondere scholen onder verscherpt toezicht staan. Dan neem ik bij dezen van haar aan. Maar vindt zij dat andere dan wel een teken van goed burgerschap?

Voorzitter: Blok

Staatssecretaris **Dijksma**: Nu begint de heer Dibi wel een paar dingen door elkaar heen te klutsen. Ik heb gezegd dat ik geen vergelijkbare casus ken op het terrein van burgerschapsvorming en sociale integratie die is zoals deze. Als die er zou zijn, zou ik exact hetzelfde handelen. Wat de heer Dibi vervolgens doet, is een andere, overigens belangwekkende discussie aangaan over de rechten van homoseksuele werknemers in het onderwijs. De heer Dibi weet als geen ander dat daarover binnenkort een standpunt van het kabinet komt. Ik zou zeggen: laat hij het debat daarover dan aangaan.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De staatssecretaris blijft dit onderwerp ontwijken, ook in haar brief vandaag in de Volkskrant. Als een schoolbestuur een homoseksuele docent de deur wijst, vindt zij het dan een goed voorbeeld voor de leerlingen op die school als het om actief burgerschap en sociale integratie gaat? Of zegt zij: nee, dat zou niet moeten kunnen en daar moeten wij direct iets aan veranderen? Wat de staatssecretaris namelijk doet, is er bij een islamitische school wel een oordeel over vellen terwijl zij dat in dit geval niet doet, omdat het gevoelig ligt in de coalitie. Zij zou ook op dit punt heel erg duidelijk en stoer moeten zijn.

Staatssecretaris **Dijksma**: Dat laatste altijd graag, maar het eerste wat u zegt is niet terecht. U zegt dat ik niet duidelijk ben. U weet dat hierover wel degelijk ook door de minister al een en ander is gezegd. U weet bovendien dat dit onderwerp verder nog discussie oplevert en dat er nog een kabinetsstandpunt over komt. Dus ga nu niet zeggen dat er geen standpunt over komt. Ga nu ook niet zeggen dat wij niet helder zijn. Het gaat hier over de vraag in hoeverre scholen zich houden aan het kerndoel op het terrein van burgerschapsvorming en sociale integratie en aan het toezichtskader dat wij daarbij hebben vastgesteld. Dat gaat dus over het onderwijsprogramma voor de leerlingen. Dat is de discussie die wij hier nu voeren. In elke andere casus zou ik hetzelfde handelen, of het nu om een christelijke school gaat, een joodse of een islamitische. Dat maakt niet uit. Het gaat erom dat in deze casus het onderwijsprogramma niet voldoet aan de wet.

Ik meen hiermee aan het einde van mijn termijn te zijn gekomen.

De **voorzitter**: Dan is het woord weer aan de Kamer. De Kamer neemt het woord al, zie ik. Kunt u het niet in uw tweede termijn meenemen?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb een korte vraag. Is de staatssecretaris bereid om een brief te sturen naar de ouders, waarin zij uitlegt wat zij precies heeft gedaan? Er is namelijk veel onduidelijkheid en onrust.

Staatssecretaris **Dijksma**: Die vraag had ik inderdaad nog moeten beantwoorden. Het lijkt mij dat het in eerste instantie aan het schoolbestuur is om dat te doen. Volgens mij zou het verstandig zijn als zij dat ook doen. Ik vind dat het schoolbestuur in zo'n situatie van zich moet laten horen. Verder is het inspectierapport uiteraard openbaar.

De **voorzitter**: Er is nu gelegenheid voor de tweede termijn van de Kamer. De spreektijd is één minuut per fractie.

De heer **Bosma** (PVV)

© M. Sablerolle – Gouda

De heer **Bosma** (PVV): Voorzitter. Ik heb er weinig vertrouwen in dat het goed komt, en velen met mij, zoals de onderwijsinspectie en wethouder Asscher. Laten wij daarom woorden en daden op één hoop gooien vanavond en niet overgaan tot een symbolisch tikje op de wangen, maar echt goed uithalen. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de misstanden op basisschool As Siddieq te Amsterdam van zulk een omvang zijn en bovendien structureel van aard;

overwegende dat de school geen bijdrage levert aan actieve burgerschapsvorming en sociale integratie, alsmede geen jaarverslag van 2008 heeft ingeleverd zoals wel wettelijk vereist is;

verzoekt de regering, ook de overige 95% aan rijkssubsidies per onmiddellijk stop te zetten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Bosma. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 55 (31293).

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Ik bespeur toch een tegenstrijdigheid bij de PVV. In eerste termijn heeft de heer Bosma gezegd dat hij ook bang was voor een geldstroom uit het buitenland. Nu wil hij de school van de 100% financiering afhelpen. Ik zie de bui dan al hangen. De school gaat vervolgens natuurlijk richting Arabische landen of connecties om daar de

financiering rond te krijgen. Dat is echter juist iets dat wij niet moeten willen.

De heer **Bosma** (PVV): Ik ben het met mevrouw Dezentjé eens dat wij dat niet moeten willen. Daarom heb ik daar in mijn eerste termijn ook een vraag over gesteld. Ik ben een heel klein beetje gerustgesteld door het antwoord van de staatssecretaris dat de geheime dienst daar in elk geval geen signalen over heeft opgevangen. Waakzaamheid blijft echter geboden. Binnenkort krijgen wij onder de vlag van good governance wellicht een methode om, als er sprake is van buitenlandse financiering, alsnog in te grijpen. Ik ben het er echter volledig mee eens dat wij dat niet moeten hebben.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Het punt van zorg dat in de motie doorklinkt, deel ik wel. Er is op die school het een en ander aan de hand. Maar nu het beëindigen van de bekostiging per direct. Is dat wel verantwoord bestuur, gezien al die mensen die daar hun loon van krijgen, uiteraard met een tegenprestatie, namelijk inzet? Ik heb zojuist begrepen dat het daar niet bij iedereen aan mankeert.

De heer **Bosma** (PVV): Dat is het zeker, want ik denk dat de situaties zeer ernstig is. Het is bovendien niet een situatie die vorige week is ontstaan. Die gaat al terug tot 1997, toen de voorzitter van het bestuur pamfletten stond uit te delen op de markt, waarin stond dat ongelovigen moesten worden verbrand enzovoort. 1997 is al weer een paar jaar geleden. Het wordt nu dan ook tijd om echte maatregelen te nemen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Die mensen staan dan morgen aan de dijk en de gezinnen zitten dan zonder brood. Dat neemt u voor uw kap?

De heer **Bosma** (PVV): Absoluut.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Geldt ook in deze situatie niet dat er behoorlijk bestuur moet zijn en dat sprake moet zijn van proportionaliteit? Op het terrein van burgerschap en op het terrein van sociale integratie blijken er ernstige tekortkomingen, maar op andere terreinen treedt verbetering op. Is het dan terecht om nu al 95% weg te halen?

De heer **Bosma** (PVV): Ja, zeker als het gehele lijstje wordt bekeken van hoe men met mensen omgaat. Hoofddoeken zijn verplicht, muziek is verboden, geen afbeeldingen, geen referenties aan Nederlandse feestdagen en ontkenning van wereldreligies. Op deze scholen wordt elke dag gebeden voor de ondergang van het christendom. Daar moet ons belastinggeld toch niet naartoe? Daarover kan het CDA toch niet enthousiast zijn?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Nee, maar het is geen grond om bekostiging in te trekken. Zo staat het immers niet in het toezichtskader. Het gaat mij om de vraag of de heer Bosma vindt dat als de norm bij sociale integratie en burgerschap niet wordt gehaald de bekostiging voor 100% ingetrokken moet worden.

De heer **Bosma** (PVV): Nee. Dat is ook niet mijn argument. Ik wijs ook op het vernietigende laatste

Bosma

rapport van de onderwijsinspectie: zwak, zwak, zwak, zwak, zwak. Ook is over 2008 geen jaarverslag ingeleverd, al is dat het minst stevige argument.

□

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Voorzitter. Ik steun de aanpak van de staatssecretaris om de school in kwestie een bekostigingssanctie op te leggen. De hoofdvraag blijft of er iets verandert als aan de wens van de staatssecretaris tegemoet wordt gekomen. Ik citeer uit de wet voor bevordering van actief burgerschap en sociale integratie, bladzijde 2: Op alle scholen zou sprake moeten zijn van ontmoeting met leeftijdgenoten van andere culturen die in Nederland leven. Wil de staatssecretaris rechttoe, rechtaan antwoord geven op de vraag of dit gaat lukken op de school waarover wij vandaag spreken en op andere orthodoxe scholen? Het gaat overigens om nog geen 5% van het totaal.

Ik dien twee moties in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de regering een bekostigingssanctie treft omdat de orthodoxe As Siddieqschool niet voldoet aan de wettelijke eisen rondom actief burgerschap en sociale integratie;

verzoekt de regering, een overzicht te verschaffen van orthodoxe scholen en daarbij aan te geven in hoeverre deze voldoen aan de wettelijke eisen rondom actief burgerschap en sociale integratie en de Kamer hierover zo snel mogelijk te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 56 (31293).

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik heb ook gevraagd naar het mogelijk onder curatele stellen van scholen. Dat kan een tussenoplossing zijn voordat een school definitief wordt gesloten. Die oplossing kan ook voor andere scholen gelden. Wil de staatssecretaris daarnaar kijken?

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van mening dat het zeer onwenselijk is dat zwakke en zeer zwakke scholen lange tijd kunnen voortbestaan;

verzoekt de regering, te onderzoeken of het mogelijk is om zwakke en zeer zwakke scholen onder curatele te stellen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 57 (31293).

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik vind de eerste motie bijzonder. De heer Van Dijk houdt immers al anderhalf uur lang vol dat er tal van scholen zijn die de wet meerdere malen vreselijk met voeten treden. Nu vraagt hij echter aan de staatssecretaris een lijst met scholen waar dit allemaal gebeurt. Ik heb samen met mijn collega's meerdere malen aan de heer Van Dijk gevraagd om de inspectierapporten waarop hij zich baseert. Die heeft hij niet. Nu dient hij een motie in waarin hij de staatssecretaris vraagt om een lijstje van scholen. In antwoord op de vele interrupties van de heer Van Dijk heeft zij echter al gezegd geen vergelijkbare voorbeelden te hebben. Vindt de heer Van Dijk het ook niet vreemd dat hij haar vraagt om zijn werk te doen? Zij zegt immers niet hard te kunnen maken dat er problemen zijn.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Als de heer Anker niet wil luisteren, heeft het ook geen zin om het nog eens uit te leggen. Ik heb het voorbeeld gegeven van een orthodox-christelijke school die een meisje weigert omdat zij een broek draagt. Onaanvaardbaar in mijn ogen, maar de heer Anker vindt het prima. Ik heb het voorbeeld gegeven van een school die een homoseksuele leraar op non-actief stelt. Onaanvaardbaar in mijn ogen, maar de heer Anker vindt het prima. Ik heb uit de wet geciteerd dat er op een school leeftijdgenootjes moeten zijn van andere culturen, zodat kinderen elkaar kunnen ontmoeten. Dat is niet het geval op deze school. Ik ken bovendien nog meer scholen met een eenzijdige samenstelling van leerlingen. Ik vind dat niet goed. Ik ga voor integratie.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Het gaat hier om de opvatting van de heer Van Dijk. Die kent een aantal scholen, al verdraait hij hier en daar wel de feiten daarover. De staatssecretaris moet echter afgaan op de inspectie. Ik ben daar blij om, zeker als ik de heer Van Dijk hoor spreken. Zij moet dus afgaan op de inspectie. De inspectie kent echter niet de signalen waarover de heer Van Dijk spreekt. Wat gaat u dan doen? Als de inspectie, die de wet juist moet handhaven en moet kijken of het allemaal klopt, nu geen onregelmatigheden ziet, heeft hij toch gewoon geen verhaal?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ja, maar dit is zó formalistisch. Daardoor zitten wij al 80 jaar met deze wetgeving. Ik vind dit zo spijtig. Kijk nu gewoon naar de praktijk en zie dat de belastingbetaler betaalt voor scholen die zich isoleren van de samenleving. U gaat daarmee akkoord; ik beslist niet.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Volgens mij moet ook een Kamerlid zich houden aan de wetgeving en zal hij zich daar in elk geval om moeten bekommeren. Mag ik voorlezen wat de indicatoren zijn op grond waarvan de onderwijsinspectie kan beoordelen hoe het zit met sociale integratie en burgerschap? Misschien dat u dan nog iets kunt zeggen over hetgeen u net naar voren bracht?

Jasper van Dijk

De **voorzitter**: U is meestal de voorzitter. Als u de indicatoren kort voorleest, kan ik daarmee leven. Ik zie namelijk een hele stapel papier.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Maakt u zich geen zorgen, voorzitter.

De **voorzitter**: Dat doe ik wel.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Visie en planmatigheid. De school heeft een visie op burgerschap en integratie en geeft daar planmatig invulling aan. De school verantwoordt deze visie en de wijze waarop zij daar invulling aan geeft. De school evalueert of de voor burgerschap en integratie beoogde doelen worden gerealiseerd. De school stemt het aanbod mede af op risico's en ongewenste opvattingen, houdingen en gedragingen van leerlingen rond burgerschap en integratie. Kunt u nu nog iets zeggen over de elementen die u net naar voren hebt gebracht, mijnheer Jasper van Dijk? Vallen die onder deze indicatoren?

De **voorzitter**: Kunt u dat kort doen, mijnheer Jasper van Dijk?

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik lees voor uit de memorie van toelichting: op alle scholen zou sprake moeten zijn van ontmoeting met leeftijdgenoten van andere culturen die in Nederland leven. Dat gebeurt niet. Dat is mijn doel. Wij kunnen ervoor kiezen om alles zo te laten, ook na de bekostigingssanctie, en over te gaan tot de orde van de dag. Wij kunnen er ook voor kiezen om eens te gaan voor scholen waar kinderen elkaar tegenkomen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Met andere woorden: u kunt niet aangeven dat de elementen onder deze indicatoren vallen. Ik dank u voor het antwoord, mijnheer Jasper van Dijk.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Nou, mijn complimenten voor het voorleeswerk van de heer Jan Jacob van Dijk.

De **voorzitter**: Mevrouw Dezentjé Hamming heeft mij gemeld dat zij nog even tijd nodig heeft. Ik geef daarom eerst het woord aan mevrouw Kraneveldt.

Mevrouw **Kraneveldt-van der Veen** (PvdA): Voorzitter. Het is het kabinet menens, niet alleen met betrekking tot het investeren in de kwaliteit van het onderwijs, maar ook tot het toezicht daarop en de handhaving van de criteria die wij daarvoor met zijn allen hebben opgesteld. Deze staatssecretaris heeft al eerder laten zien, onder andere bij de SIBA-scholen, dat zij daadkrachtig wil optreden en daarvoor alle mogelijkheden gebruikt die zij heeft. Sterker nog, zij heeft aangegeven dat zij meer instrumenten nodig heeft om scholen nog beter te kunnen aanpakken. Het is aan ons om haar die instrumenten te geven en ik hoop dat dit snel gebeurt.

Ook de handhaving van ons initiatiefwetsvoorstel is bij deze staatssecretaris in goede handen. Het is voor het eerst dat op deze grond een school wordt aangepakt. Het doet ons deugd dat ons wetsvoorstel geen dode letter is gebleken, maar daadwerkelijk tot actie heeft geleid.

In het geval van As Siddieq is het natuurlijk niet de bedoeling dat het schoolbestuur de opschorting van de bekostiging afwentelt op de leerlingen en het primaire proces. Men moet bij As Siddieq begrijpen dat het de Nederlandse overheid menens is met de kwaliteitsbewaking van het Nederlandse onderwijs. Het is zeker menens voor de PvdA-fractie.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): Voorzitter. De staatssecretaris heeft nog geen antwoord gegeven op mijn vraag of zij wil onderzoeken of artikel 23 geamendeerd kan worden om grondwettelijk mogelijkheden te creëren. Ik heb daarover een motie opgesteld.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering, te onderzoeken welke wettelijke belemmeringen er zijn om scholen die integratie tegenwerken te sluiten, daarbij aan te geven welke wetswijzigingen nodig zijn om dat te bewerkstelligen en de Kamer zo spoedig mogelijk daarover te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dezentjé Hamming-Bluemink. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 58 (31293).

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Via u dank ik de staatssecretaris voor de beantwoording van de vragen. In mijn eerste termijn heb ik vooral gevraagd naar het verloop van het proces en of dat zorgvuldig is geweest. Die kwestie ligt moeilijk. Dat merkt u ook; er komt van alles langs, waaronder regelmatig de Grondwet. In een dergelijk proces is zorgvuldigheid geboden. De staatssecretaris geeft in haar beantwoording blijk van die zorgvuldigheid. Er is regelmatig correspondentie tussen de inspectie en de school et cetera. Zij geeft ook aan dat zij verdergaat met het traject. Waar een heleboel partijen hier zeggen: dicht die school, ben ik blij met de staatssecretaris van Onderwijs, die zegt: ik wil proberen dat die school het beter gaat doen, ik ga de school dus niet direct dichtgooien en er al het geld weghalen, nee, ik ben een traject met ze aangegaan. Dat traject loopt volgens mij tot ergens in het voorjaar van volgend jaar. Ik vraag mij wel af of nu duidelijk is voor de school hoe dat traject nu verdergaat, want dit is een eerste stap en er komen ongetwijfeld verdere stappen als zij zaken niet op orde krijgt. Is dat duidelijk? Is dit wat dat betreft dan ook een voorbeeld van hoe het kan gaan? Dit is namelijk een van de eerste gevallen.

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA): Voorzitter. Ik wil de

Jan Jacob van Dijk

staatssecretaris hartelijk bedanken voor de vragen. De rol van de Kamer is ervoor zorgen dat de procedures zorgvuldig worden doorlopen en zorgvuldig bekijken of de zaken die de regering doet, goed gebeuren. In dat kader heb ik in de eerste termijn een aantal vragen gesteld. Op die vragen heb ik goede antwoorden gekregen. Ik ben wat dat betreft ook gerustgesteld dat die zaak in goede handen is bij deze staatssecretaris. Mij moet wel van het hart dat ik met enige verbazing heb geluisterd, niet zozeer naar de staatssecretaris als wel naar anderen die van mening zijn dat los van zorgvuldige procedures hier meningen naar voren kunnen worden gebracht die niet onderbouwd en ook niet gestaafd kunnen worden en helemaal niets te maken hebben met wat er in het toezichtkader staat dat de onderwijsinspectie naar voren brengt. Ik betreur dat. Ik vind het ook jammer dat daarvoor dit debat misbruikt is.

□

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor haar beantwoording. Die was heel erg duidelijk behalve op een punt. Ik moet zeggen dat de GroenLinksfractie op zich blij is met de eerste corrigerende tik in de geschiedenis aan een school die niet presteert en niet voldoet aan een wettelijke bepaling. Mij moet wel van het hart dat het mij opvalt dat in debatten die spelen rondom de islam alle middelen toch iets sneller geoorloofd zijn dan wanneer dit niet zo is. Ik heb dan ook een vraag gesteld over de politieke willekeur die ik hier toch wel enigszins proef. De staatssecretaris grijpt namelijk wel in op de As Siddieqschool, maar niet op een school die bijvoorbeeld een homoseksuele leraar op non-actief stelt en vervolgens de deur wijst. Zij kan mij nog zo veel zeggen over het kabinetsstandpunt dat eraan komt en het feit dat dit op zich niets te maken heeft met de leerlingen en het kerndoel, maar volgens mij geef je een slecht voorbeeld aan leerlingen als je als schoolbestuur een docent de deur wijst die gewoon zichzelf is. Ik wil dat de staatssecretaris daar toch nog even op ingaat. Ik vind het ontzettend zwak dat zij op dat punt verwijst naar een kabinetsstandpunt dat nog moet komen en waarvan wij nog niet eens weten wat dat gaat worden, alhoewel dat waarschijnlijk een slap compromis is.

□

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Ik wil de staatssecretaris graag dank zeggen voor haar beantwoording. Ik geef haar ook een compliment voor haar kordate optreden rondom deze inderdaad toch historische stap in mijn gedachte. Wij leven alleen in een rechtsstaat. Stel nu eens dat je het na een zorgvuldig traject helemaal hebt gehad met een school, dan nog ben je gehouden om wet- en regelgeving te respecteren. Toen wij indertijd, in het verre verleden, ons afvroegen of een islamitische school al dan niet binnen ons bestel paste – ik verwijs naar het interruptiedebatje van daarnet – hebben wij met elkaar geconstateerd dat de wet- en regelgeving, het toetsingskader enzovoort, die wettig mogelijk maakten, punt uit, of je nu wilt of niet. Dat is een gegevenheid, die omgekeerd ook nu geldt. Langs rechtmatige lijnen moet tot actie worden gekomen, volgens wet- en regelgeving en op zodanige wijze dat het voor de rechter overeind is te houden. Die gang moet immers ten slotte, in ultieme fase, worden

gemaakt, en je moet er niet aan denken dat een minister dan teruggefloten wordt. Dan kunnen wij het wel schudden met het onderwijsbeleid en het gezag dat daarvoor nodig is om tot kwaliteit te komen.

□

Staatssecretaris **Dijkma**: Voorzitter. Ik zal in ieder geval stilstaan bij de ingediende moties. Daarnaast zal ik op enkele zaken die zijn langsgekomen nog kort reageren.

In de motie van het lid Bosma wordt gevraagd of ik niet gewoon ook de overige 95% aan rijkssubsidie onmiddellijk kan stopzetten. Een deel van het percentage waar de heer Bosma om vraagt, is al ingezet. Wij hebben immers ook een bekostigingssanctie opgelegd voor het niet inleveren van het jaarverslag. Daarnaast wordt de school nu gedwongen, net zoals een aantal andere scholen overigens, om een bedrag terug te betalen dat men naar de smaak van de wet onrechtmatig heeft verkregen. Die optelsom is niet 100%, maar wel zodanig dat het bedrag echt voelbaar is. Dat is precies de afweging die ik heb gemaakt bij het vaststellen van het percentage. Ik wist natuurlijk dat er een aantal andere trajecten met de school liep waarbij wij terecht geld terughalen. Daarom moest ik afwegen welke sanctie ik daarnaast zou zetten. De motie is onuitvoerbaar en dus onaanvaardbaar, in die volgorde, omdat de huidige wet dit op deze wijze niet toestaat. Alleen al wat betreft de onderwijsresultaten is het niet zo dat de school niet aan de bekostigingsvoorwaarden voldoet. Dat betekent dat dit soort maatregelen, in de context waaraan je je als bestuurder dient te houden, gewoon niet kan. Dat zou inderdaad, in de woorden van de heer Dibi, "willekeur" zijn.

De heer Jasper van Dijk vraagt in zijn motie om een overzicht te verschaffen van orthodoxe scholen. Daarmee begint meteen mijn probleem: welke zijn dat? Ik kan mij er heus wel een paar bij voorstellen, maar er is daarvoor geen criterium. Op welk punt wil de heer Van Dijk precies welk overzicht? Natuurlijk is het niet zo dat scholen nooit in de problemen komen op het punt van de burgerschapsvorming en sociale integratie, ook bij onze inspectie. Dat is echter iets anders dan een vergelijkbaar dossier waarin men jarenlang aangesproken wordt, zegt zich te zullen verbeteren en het vervolgens toch niet doet. Als de inspectie kritiek heeft, pakt een school dat doorgaans snel op en verbetert zich.

Wat betreft het verhaal over de ontmoeting, denk ik dat de heer Jan Jacob van Dijk afdoende heeft voorgelezen – dat scheelt mij weer tijd – waarom datgene wat de heer Jasper van Dijk stelt gewoon niet in het toetsingskader zit en dus ook niet iets is waarop gehandhaafd wordt. Voor het overige is "ontmoeten" niet alleen iets wat je fysiek doet. Dat kun je ook op allerlei andere manieren vormgeven binnen scholen.

De heer **Jasper van Dijk** (SP): Ik kom terug op mijn motie. Waar een wil is, is een weg. Orthodoxe scholen zijn prima af te bakenen. Je zou bijvoorbeeld de scholen kunnen nemen die alleen leerlingen toelaten die de grondslag van de school onderschrijven. Of je zou de scholen kunnen nemen die een volstrekt eenzijdige leerlingenpopulatie hebben en waarop dus geen leerlingen zitten met een andere levensbeschouwing. Wij kunnen dat best doen. Waar een wil is, is een weg.

Dijksma

Staatssecretaris **Dijksma**: De heer Van Dijk kan wel een soort menu à la carte presenteren, maar hij geeft zelf de smaak niet aan. Deze motie is door mij op deze wijze niet uit te voeren. Los daarvan heb ik, als gezegd, geen aanwijzingen dat er vanuit de inspectie vergelijkbare dossiers op precies dit punt en in deze context zijn ingebracht, ook niet bij mij. Dat is gewoon niet zo. Er is een wet. Daar moeten scholen zich aan houden. De heer Jasper van Dijk bedoelt eigenlijk te vragen of er andere scholen zijn die zich niet aan de wet houden en die we misschien over het hoofd zien. Mijn stelling is dat dit niet zo is. Als ik zo'n school tegenkom, of de heer Van Dijk kent zo'n school en we hebben deze niet in het vizier, dan moet dat gemeld worden. Dan gaan wij ernaar kijken. Want elke school die de wet overtreedt, wordt gelijk behandeld. Dat is precies het verschil tussen iets vinden omdat je iets vindt en handelen op basis van de wet. Als je op basis van de wet handelt, zorg je ervoor dat gelijke situaties gelijk behandeld worden. Daarvan moet ik dan wel voorbeelden kennen. Ik heb die voorbeelden niet.

De **voorzitter**: Mijnheer Jasper Van Dijk, ik sta geen interruptie meer toe op dit punt. We hebben hierna nog een heel debat en we liggen al achter op schema.

Staatssecretaris **Dijksma**: De tweede motie van de heer Jasper van Dijk gaat over onder curatele stellen. Daarover hebben we al een heel lang debat gevoerd. Mijn opvattingen zijn de heer Van Dijk inmiddels bekend. Ik heb hiermee bij de SIBA-scholen ervaring gehad. Die scholen werden tijdens het debat ook genoemd. Het lastige bij deze scholen was dat de overheid een school onder haar hoede krijgt, terwijl de overheid tegelijkertijd de toezichthouder is op dezelfde school. Dan komt zij in een heel lastig parket. Door mijn ervaring met de SIBA-scholen ben ik, die ooit fan was van de gedachte erachter, er helemaal vanaf gestapt. Ik ben echt genezen. De overheid plaatste zichzelf namelijk in een onmogelijke positie om op een school hard in te grijpen. Ik vind dat je dit niet moet doen. De opvattingen van staatssecretaris Van Bijsterveldt en van mij zijn bekend. Die zijn aan de orde bij het wetsvoorstel Goed onderwijs, goed bestuur. Dat geef ik aan de heer Van Dijk mee. Ik ontraad dus het aannemen van deze motie.

In reactie op de motie van mevrouw Dezentjé stel ik dat wij sinds een paar jaar wetgeving hebben waardoor het mogelijk is om in te grijpen. Maar de discussie over de proportionaliteit blijft bestaan. Eigenlijk stelt mevrouw Dezentjé dat een school die de integratie belemmert, ook al functioneert deze verder goed, toch gesloten zou moeten worden. Zo versta ik haar motie tenminste. De vraag is of dit wel kan. Een school heeft meer bekostigingsvoorwaarden om aan te voldoen. Een van de problemen met de wet is dat de onderwijsresultaten, kwalitatief goed onderwijs in taal en rekenen, op dit moment geen bekostigingsvoorwaarde zijn. Het wetsvoorstel dat dit voor het eerst in de geschiedenis regelt, ligt nu voor bij de Kamer. Volgende week gaat de Kamer dit wetsvoorstel behandelen. Als mevrouw Dezentjé vraagt welke wettelijke belemmering ik het eerste moet wegwerken, zou ik zeggen: help eerst maar mee om het wetsvoorstel Goed onderwijs, goed bestuur te aanvaarden. Dat geeft ons veel meer mogelijkheden om een school aan te spreken als zij zwak onderwijs aanbiedt.

Mevrouw **Dezentjé Hamming-Bluemink** (VVD): De As Siddieqschool is een goed voorbeeld. Cito-toetsen werden daar aardig gemaakt. Taal en rekenen gingen goed, maar de integratie was zwak, gewoon slecht. Van zo'n school wil je leerlingen niet laten komen. Een school moet die mogelijkheid helemaal niet hebben. Daarom moet zij gesloten worden. De wettelijke belemmeringen daarvoor wil ik graag horen. Misschien kan de staatssecretaris die eens op een rijtje zetten. Wat schort er aan de wet? Wat houdt de staatssecretaris tegen om de school te sluiten?

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik vrees dat dit een heel ingewikkelde operatie zal zijn. Nogmaals, de kwaliteit van onderwijs wordt niet aan de hand van een enkel element bepaald. Op dit moment ontbreekt in de wetgeving de mogelijkheid om scholen die zwak presteren op de basisvaardigheden aan te spreken. We hebben geen sancties in de bekostiging voorhanden, waarmee we kunnen ingrijpen als een school het stelselmatig slecht doet. Dat is de wettelijke belemmering die ik het liefst het eerst weggewerkt zie. Dat is van het grootste belang.

De **voorzitter**: Ik zie dat mevrouw Dezentjé klaarstaat om te interrumperen, maar ik heb de heer Jasper van Dijk al gezegd dat de tijd krap is.

Staatssecretaris **Dijksma**: Voorzitter. Ik dank mevrouw Kraneveldt voor haar woorden. Zij heeft inderdaad volstrekt gelijk: het initiatief van destijds is zeker geen dode letter. Ik ben in ieder geval heel blij dat het ook de gelegenheid biedt om op dit terrein iets te doen. Dat gebeurt inderdaad zorgvuldig, zeg ik tegen de heer Anker. Dit traject is inderdaad een precedent, in die zin dat het een voorbeeld geeft van hoe het kan gaan. In ben ook blij met de steun van de heer Jan Jacob van Dijk voor hetgeen ik in eerste termijn naar voren heb gebracht.

Ten slotte wil ik nog iets zeggen tegen de heer Dibi. Hij heeft het over willekeur. Hij suggereert dat op het moment dat er problemen met een school zijn, er sneller wordt ingegrepen als het een islamitische school betreft. Dat idee moet ik echt van de hand wijzen. Ik kan hem alvast vertellen dat er binnenkort, overigens om een andere reden, ook een forse bekostigingssanctie zal worden opgelegd aan een Vrije School. Ook over die school maken wij ons al geruime tijd erg veel zorgen. Daar is een situatie ontstaan waarbij je je überhaupt kunt afvragen of er nog onderwijs wordt gegeven. Dat geeft dus de mogelijkheid om ook daar iets te doen. De gedachte dat er sprake is van politieke willekeur moet ik dus echt van de hand wijzen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Laat ik eerst duidelijk maken dat het optreden van de staatssecretaris zowel bij de SIBA-scholen als bij de As Siddieqschool altijd op mijn steun heeft kunnen rekenen. Ik heb haar ook heel vaak gecompimenteerd. Toen de 50 leerlingen van de SIBA-scholen naar deze school zouden gaan, wisten we al dat dit problemen zou opleveren. Ik heb geen problemen met de corrigerende tik die de staatssecretaris heeft uitgedeeld. Ik heb slechts gezegd dat er heel veel andere scholen zijn waar op gebied van sociale integratie en burgerschap ook dubieuze dingen gebeuren. Er zijn twee casussen genoemd waarbij de staatsse-

Dijksma

cretaris niets durfde te doen, omdat dat gevoelig zou liggen in de coalitie. Dat vind ik getuigen van willekeur.

Staatssecretaris **Dijksma**: Allereerst moet ik zeggen dat het geen Vrije School betreft, maar een zogenaamde "radicale vernieuwer". Dan weet de Kamer in ieder geval precies wat ik bedoel.

De andere casussen die de heer Dibi aanhaalde, zijn echt van een andere orde. Ze zijn daarmee overigens niet minder belangwekkend voor het politieke debat, daaraan wil ik niets afdoen. Het gaat erom dat de casus van de homoseksuele leraar niet betrokken kan worden bij deze wetgeving. Hier gaat het gewoon om onderwijsprogramma's aan kinderen. Dat staat los van de vraag wat voor opvattingen je kunt hebben over het weigeren van homoseksuele docenten. Zoals gezegd komt daar een standpunt over. Ik wil mij niet verschuilen achter deze belofte. De heer Dibi kan echter niet zeggen dat die casus vergelijkbaar is met die van de As Siddieqschool. De wetgeving en de wijze waarop wij toetsen is van een heel andere orde. Dat is mijn stelling. Als het nodig en mogelijk is om in te grijpen, maakt het mij niet uit of het om een radicale vernieuwer, een christelijke school of een islamitische school gaat. Het gaat erom dat men zich aan de wet houdt. Het gaat erom dat onze kinderen recht hebben op goed onderwijs. Daarop mag ik echt altijd worden aangesproken. Dat heeft niets te maken met politieke kleuren of voorkeuren. Het gaat gewoon waarover het moet gaan: de vraag of we er met elkaar voor zorgen dat de scholen in het land doen wat ze moeten doen. Als het even kan, doen we dat samen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de staatssecretaris en de aanwezige ambtenaren. Over de ingediende moties zal volgende week dinsdag worden gestemd.

De vergadering wordt van 20.35 uur tot 20.45 uur geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van het Burgerlijk Wetboek (opneming verhuiskostenvergoeding bij renovatie) (31528).

De algemene beraadslaging wordt geopend.

De heer **Depla** (PvdA): Voorzitter. Huurders van woningcorporaties die door sloop of renovatie gedwongen zijn om te verhuizen, hebben recht op een minimale verhuiskostenvergoeding van ruim € 5000. Verhuurders betalen die vergoeding. Met het voorliggende wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wordt die verhuiskostenvergoeding wettelijk vastgelegd, niet alleen voor bewoners van woningen van corporaties, maar ook voor particuliere huurders. Ook zij krijgen recht op een verhuiskostenvergoeding als zij moeten verhuizen vanwege renovatie of sloop.

De PvdA-fractie vindt dit een goed voorstel en heeft het ook in het voortraject altijd gesteund. Het is een goede zaak dat de positie van huurders wordt verbeterd in het geval zij te maken krijgen met plannen voor sloop

of renovatie. Een goede onkostenvergoeding is ook van belang om het draagvlak voor stedelijke vernieuwing te vergroten en de snelheid ervan te verhogen. Kortom, een prima wetsvoorstel.

Collega Van Gent heeft de verhuiskostenvergoeding in 2002 als eerste aan de orde gesteld. Zij heeft dat idee, mede met onze steun, tot hier gebracht en zij verdient vandaag dan ook alle lof. Haar voorstellen om het bedrag te indexeren lijken mij in diezelfde traditie passen.

Dat gezegd hebbende, sta ik stil bij een drietal punten, te beginnen bij het begrip "dringend eigen gebruik". Sloop of renovatie is een ingrijpende gebeurtenis voor huurders. Het betreft immers je huis en je buurt waar je al vele jaren woont. Het is dan ook belangrijk dat bewoners nauw betrokken zijn. Daarom is in artikel 7:220 BW vastgelegd dat minimaal 70% van de bewoners akkoord moet zijn bij renovatie of sloop. Goede plannen hebben draagvlak en de plannen worden er beter van en worden sneller uitgevoerd.

Als niet 70% van de bewoners het eens is met de voorstellen, moet de verhuurder met zwaardere argumenten komen om de renovatie of de sloop door te zetten. Verhuurders mogen de huur opzeggen als zij de woning zelf dringend nodig hebben. Dit mag normaal gesproken alleen in uitzonderlijke situaties. De laatste tijd blijken steeds meer verhuurders zich bij het opzeggen van het huurcontract te beroepen op dringend eigen gebruik; soms terecht, soms onterecht. Door een beroep te doen op dringend eigen gebruik, worden de huurcontracten van de zittende huurders beëindigd en is draagvlakonderzoek naar het verkrijgen naar de 70% draagvlak voor renovatie of sloop dan niet meer aan de orde.

Ook de Woonbond signaleert dat vaker een beroep op dringend eigen gebruik wordt gedaan. Portaal schrijft bijvoorbeeld aan de bewonerscommissie in Kanalen-eiland dat 7:220, lid 3, niet geldt als de huurovereenkomst wordt opgezegd, en aangezien men gaat slopen en nieuwbouw neerzet, worden de huurovereenkomsten opgezegd. Daarom zou niet langer 70% van de huurders hoeven in te stemmen met het aanbod van de verhuurder. Dat lijkt in strijd met de wet. Om deze onduidelijkheid en sluiproute weg te nemen, wil ik drie woorden schrappen in 7:220, lid 2, van het Burgerlijk Wetboek. Dat staat in het amendement op stuk nr. 11 dat ik heb ingediend. In dat geval is nog steeds draagvlak bij de bewoners vereist als men de huurovereenkomst opzegt en daar redenen voor heeft. Dat is belangrijk.

De heer **Van Bochove** (CDA): Als ik uw amendement goed lees, dan wilt u regelen dat ook als het huurcontract niet wordt voortgezet, een vergoeding wordt uitbetaald. Heb ik het zo goed geïnterpreteerd?

De heer **Depla** (PvdA): Nee, het gaat niet om de vergoeding. In lid 2 staat dat er een fatsoenlijk aanbod wordt gedaan als er gesloopt of gerenoveerd wordt. In lid 3 staat dat een aanbod als goed wordt beschouwd als 70% van de bewoners instemt met het voorstel tot renovatie of sloop. Die rits telt niet als de huurovereenkomst mag worden opgezegd wegens dringend eigen gebruik.

De heer **Van Bochove** (CDA): Maar in het laatste geval wordt in artikel 275 geregeld dat de rechter de vergoe-